

ÅRSBERETNING 1978
Norges Naturvernforbund

INNHold:

	Side		Side
ARET	2	Forvaltningen av bjørn, ulv og jerv,	23
A. ORGANISASJONEN	3	kongeørn og havørn	23
Representantskapsmøtet	3	Forvaltningen av jerv	24
Landsstyret	4	Truede arter	24
Sekretariatet	4	Norske sjøfuglbestander	25
Sivile tjenestepliktige	4	Forskøp papprugeholk	25
Organisasjonsutvikling	4	4. Energi	25
Verneringer	4	4.1 Generelt	25
Verving	4	IEA — det internasjonale energibyrå	26
Organisasjonsarbeidet	5	Kraftprognoser og kraftbehov	26
Kontakt - kretsforeningene	5	Energiøkonomisering	27
Opplysning — Haugaland Naturvern	6	4.2. Kjernekraft, varmekraft	27
Sogn og Fjordane Naturvern	6	Kjernekraftutvalges innstilling	27
Formannsmøtet 1978	6	Øve varmekraftverk i Kvinesdal	27
Natur og Ungdom	6	4.3 Vannkraft	27
Samarbeidsrådet for naturvernaker	7	Kontakt andre organisasjoner	27
(SRN)	7	Verneplan II for vassdrag	27
Arbeidet i NNV's juridiske komite	8	Orkla	30
Vassdragsvernrådet	8	Alta/Kautokeinovassdraget	31
Opplysningsutvalget om IEA	8	Gaularvassdraget	31
Natural folkehøgskole	8	Raumavassdraget	32
Kampanjen «Levende Hav»	9	Forravnsdraget	32
Aksjon Rovfugl	9	Øvre Glomma	33
Forbrukerrådets landsmøte	9	4.3 Kraftlinjer	33
Produktkontrollrådet	9	380 KV-ledningen Sima—Dagali	33
Internasjonalt samarbeid	10	275 KV-ledning Duge—Solhom/V. Agder	33
IUCN	10	275 KV-ledning Refsdal—Evanger	33
Nordisk sekretariatsmøte	11	Trasévalg kraftlinjen Rendalen/Engerdal,	33
Oppnevnelser 1978	11	Hedmark	33
Regnskapet	12	275 KV-ledning Vang-Frogner —	33
		Hedmark/Akershus	33
B. NATURVERNSAKER	14	5. Forurensning og støy	33
1. Forvaltning — lover, bestemmelser	14	5.1 Forurensning av luft	33
Washington-konvensjonen	14	Sur nedbør	34
Omorganisering Direktoratet for Vilt	15	Forbrenning til havs av klorerte	34
og ferskvannsfisk	15	hydrokarboner	34
Forslag til nye alminnelige bestem-	15	5.2 Forurensning av vann	34
melser for nasjonalparker	15	Dumping av radioaktivt avfall i havet	34
2. Vern av spesielle naturområder	15	Forslag til forskrifter for utslipp fra	34
og forekomster	15	fiskeforedlingsanlegg	35
2.1. Større naturområder — saks-	15	Mottakerstasjoner for avfall fra skip	35
behandling pågår	15	5.3 Støy	35
Hardangervidda	16	Forskrifter om støy fra fritidsbåter	35
Saltfjellet/Svartisen	16	6. Motorisert ferdsel og veier	35
Jotunheimen/Breheimen	16	Lov om motorferdsel i utmark og	35
Vern av marine biotoper	18	vassdrag	36
2.2 Nasjonalparker	18	Dårligere kollektivtilbud	36
Reingjerde i Øvre Dividal Nasjonalpark	18	Nye forskrifter etter Veglovens § 12	36
2.3 Landskapsvernområder	18	Fergefri forbindelse mellom E6 i Akers-	37
Opprettelse av Skipsfjord landskapsvern-	18	hus og E-18 i Vestfold	37
område med tilhørende dyrelivsfredning	18	7. Befolkninga — behov — forbruk	37
Vingen landskapsvernområde/Sogn og	18	Befolkningssituasjonen i Norge	37
Fjordane	18	C. INFORMASJON	38
Jernaldergården «Lyngaland» i Time	18	Tidsskriftet	38
2.4 Naturreservater og naturminner	18	Publikasjoner	38
Nordre Øyeren	18	Kontakt massemedia	39
Lauvåsen naturreservat — Aust-Agder	19	Pressekonferanse Orklavassdraget	39
Vern av edelskog — Vest-Agder	19	Pressekonferanser Alta-vassdraget	39
Sjøfuglreservater i Ostfjorden	19	Pressekonferanse kjernekraftinnstillingen	39
Verneplan for våtmarker i Vestfold	19	Konferanser, møter m. m.	39
Verneplan for våtmarksområder i	20	Alternativ Oljedebatt 1978	40
Hedmark	20	Nordisk energiaksjon	41
Naturreservat — Øra-området/Østfold	20	Alta-demonstrasjonen	41
Fredning av Rusasetvatn — Sør-Tr.lag	21	Foredrag og representasjon	41
Naturreservat Slettefjellområdet,	21	Utstillinger, annonseringer	41
Sør-Trøndelag	21	Galleri F-15	41
Fredninger i Frøøyane, Sør-Trøndelag	21	Annonser	41
Lvinadalen naturreservat — Telemark	21	Undervisning	42
Ullr-Steinen, Fossane i Aurland	22	Salgsvirksomheten	42
2.5 Arealdisponering	22	D. NORGES NATURVERNFORBUND	43
Oppdyrking — veianlegg Haramsøy	22	Kretsforeningene	43
Møre og Romsdal	22	Faste komiteer	44
Ukontrollert hyttebygging	22	Midlertidige utvalg	44
Behandling av skytefeltsaker	22	Samarbeid andre organisasjoner	45
Biristrand/Gjøvik, Oppland	22	Representasjon i andre organisasjoner,	45
3. Dyreliv, jakt, fangst og fiske	23	råd, komiteer m. v.	45
Vårt syn på plante- og dyrelivet	23	Medlemmer av offentlige råd m. v.	45
Konsesjonsordning for drivgarnfiske	23	Landsstyret	46
etter laks, sjøaure og sjørøye	23	Sekretariatet	46
Hønskehauken	23		

ÅRET 1978

To vassdrag kom til å prege naturverndebatten i 1978: Orkla og Alta ble velkjente begreper for de fleste nordmenn. Vi kjenner alle resultatet av striden omkring disse vassdragsutbyggingene: Stortinget vedtok med stort flertall å ofre Orkla og Alta til tross for at det ble dokumentert både i og utenfor Stortinget at vi ikke trenger den kraften som disse utbyggingene vil gi, og at skadevirkningene ville bli meget store.

Politikerne oppførte seg som «teknokrater i verste trassalder», for å sitere forbundets formann Hans J. Engan. «Politikerne var oppe til eksamen i framtidskunnskap, men de besto ikke prøven», var Sigurd Kvaløys kommentar.

For Naturvernforbundet var Orkla og Alta isolert sett bitre nederlag. Men kampen for å redde disse vassdragene åpnet likevel øynene hos mange mennesker for at det nå må settes en sluttstrek for ytterligere vasskraftutbygging i Norge. En meningsmåling høsten 1978 viste at hele 57% av de spurte ville stoppe all videre kraftutbygging, eller vente til det er økonomisk forsvarlig å nytte nye energikilder. Det var bare 26% som mente at vi bør skaffe oss mer elektrisk kraft ved å bygge ut flere vassdrag. Når regjeringen helt mot slutten av året gikk inn for å verne Veig og Dagali på Hardangervidda, skjedde dette derfor med solid støtte i befolkningen.

Naturvernforbundets arbeid ble videre preget av den omfattende energidebatten som fulgte av Orkla- og Altasakene. I større grad enn tidligere engasjerte forbundet seg i selve stortingsbehandlingen av viktige saker og forsøkte å få politikerne i direkte tale.

I tidsskriftet «Norsk Natur» ble ansvaret for de meningsløse naturødeleggelsene som utbygging av Orkla og Alta innebærer, plassert der det hører hjemme — hos politikere som avsa dommen over vassdragene.

Nok en gang forsøkte Vassdragsvesenet å mane frem «kraftkrisepøkelset» ved å pre-

sentere urealistisk høye prognoser for det fremtidige kraftbehov. Naturvernforbundet møtte dette med bl. a. å offentliggjøre konklusjonene i Vattenutvalgets rapport. Denne viste at kraftbehovet i 1985 vil bli betydelig lavere enn det som fremgår av de offisielle prognoser. Derved ble tilliten til Vassdragsvesenets prognoser svekket både hos politikere og folk flest. Etter hvert ble det klart både i og utenfor NVE at man istedet for en kraftkrise i 1980-årene, sannsynligvis vil stå overfor en avsetningskrise for elektrisk kraft. Konklusjonen på prognosedebatten var derfor positiv sett med Naturvernforbundets øyne.

Selv om det er disse store naturvernsakene som folk flest har lagt merke til, har det også foregått adskillig arbeid i det stille som er av vesentlig betydning. Organisasjonen er blitt ytterligere styrket. Kretsforeninger og lokallag har arbeidet med saker som kanskje har vel så stor betydning for den enkelte som de landsomfattende sakene. Et resultat av utrettelig arbeid gjennom år, er de mange fredningstiltak som er foreslått eller iverksatt. Som eksempel kan nevnes Øra-området ved Fredrikstad. To av forbundets kretsforeninger, Landskapsvernet i Østfold og Østlandske Naturvernforening har mye av æren for at det nå er lagt fram et konkret forslag om vern av et av Nordens viktigste våtmarkområder.

Den internasjonale naturvernorganisasjonen (IUCN) har utarbeidet en overordnet global vernestrategi som ble diskutert på Naturvernunionens generalforsamling i høst. Dette dokumentet som har fått navnet «World Conservation Strategy», understreker hvor desperat situasjonen er i verdenssammenheng bl. a. ved at et stort antall plante- og dyrearter er truet med utryddelse.

Dokumentet fikk en positiv mottagelse, og vil komme til å stå sentralt i fremtidig naturvernarbeid både nasjonalt og internasjonalt.

A. ORGANISASJONEN

Styrking av organisasjonen fortsatte også i 1978. I arbeidet for å dyktiggjøre tillitsmannsapparatet er det utarbeidet «Retningslinjer for arbeidet» som en praktisk vegledning i det daglige arbeidet. Dessuten er det nå flere kretsforeninger som har gjennomført fylkesvise tillitsmannstreff i den hensikt å skape et best mulig organisasjonsmessig arbeidsgrunnlag.

Antall lokallag er økende, og representantskapet vedtok at vedtektene skal vise lokallagenes status i organisasjonen.

Medlemstilgangen er varierende, alt etter hvilken innsats det legges for dagen for å øke medlemsmassen. Familiemedlemmene er gitt fulle organisasjonsmessige rettigheter, og det er grunn til å anta at denne medlemskategorien vil øke.

En årlig avgang på ca 10% er som regel et stort problem for organisasjoner. Dette er et frafall som må kompenseres for å holde medlemstallet. Derfor er det gledelig å kunne registrere at «Kampanje -78» ga et resultat på 4 300 nye medlemmer.

Representantskapsmøtet 1978

ble holdt på Jeløy Folkehøgskole, Jeløy ved Moss i dagene 9. og 10. juni.

43 representanter og et fulltallig landsstyre møtte, ved siden av 13 delegater fra spesielt inviterte organisasjoner og institusjoner.

Møtet ble åpnet med minneord over Jonas Pran, tidligere formann i Hedmark Naturvern.

Representantskapet utnevnte Sigvald Normann-Hanssen som æresmedlem.

Sogn og Fjordane Naturvern som ble opprettet som egen kretsforening, hadde tidligere vært en del av Vestlandske Naturvernforening. VNV dekker nå Bergen og Hordaland.

I sin tale til representantskapet poengterte formannen, Ragnhild Sundby, at vi må komme oss ut av vekstspiralen. For øvrig tok hun for seg energipolitikken og det moderne naturvernbegrepet.

De viktigste postene på dagsordenen var videre «Norsk samferdselspolitikk» (med

innledning av Hjalmar Hegge og Øystein Linnerud og orientering ved Ragnar Johnsen og Anbjørg Andersen), «energiøkonomisering» (med innledning av Trygve Tamburstuen og Karl Georg Høyer) og «vårt syn på plante- og dyrelivet» (med innledning av Hans J. Engan).

Spørsmålet om et årlig arbeidsprogram ble diskutert, og som årstema fram til representantskapsmøtet 1979 ble valgt energispørsmål med vekt på vassdragene. Videre ble lokallagenes plass i organisasjonen drøftet, ved siden av at det ble gitt en bred orientering om studievirksomheten.

Det ble vedtatt uttalelser vedrørende

- Orkla-Grana (sendt Stortinget)
- Sur nedbør (sendt Miljøverndepartementet)
- Stjørdalselva (sendt Olje- og energidepartementet)
- Saltfjellet (sendt Regjeringen)
- IEA, mot 6 stemmer (sendt Regjeringen).

Ellers behandlet representantskapet alle ordinære organisasjonssaker etter vedtektenes § 5, herunder valg.

Det ble også foretatt endringer av vedtektenes §§ 3, 5 og 9.

Landsstyret og styreutvalg

hadde i 1978 henholdsvis 7 og 4 møter. Landsstyret behandlet i alt 136 saker og styreutvalget 91.

Sekretariatet

Generalsekretærstillingen.

(Jfr. årsmelding 1977).

Fra 1. april ble Magne Midttun permittert, og Per Flatberg ble engasjert som generalsekretær for ett år.

Fra 1. januar 1978 og fram til 1. april, fungerte Flatberg som ass. generalsekretær.

På landsstyremøtet 8. juni ble en del funksjoner ved sekretariatet omorganisert.

Sivile tjenestepliktige i NNV

Justisdepartementet av slo i september 1978 å avgjøre en sivil tjenestepliktig i tillegg til de 2 som var avgitt tidligere.

Avslaget ble anket, og etter et møte med Justisdepartementet meddelte dette i brev av 6. desember at man fant å kunne omgjøre sitt avslag. Forbundet fikk avgitt en særlig kvalifisert tjenestepliktig til arbeidsoppgaver av forskningsmessig art.

Departementet understreket at avgivelse av tjenestepliktige heretter bare kan skje til konkret avgitte arbeidsoppgaver og at man ikke automatisk kan regne med å få avgitt nye mannskaper ved dimitering av de nåværende.

Organisasjonsutvikling

Organisasjonsmessig er NNV i fortsatt god utvikling. Forbundet har nå kretsforeninger som dekker alle fylkene (Oslo og Akershus er én kretsforening). Det stiftes nye lokallag, og totalt har nå NNV 76.

Representantskapet vedtok dessuten at begrepet «lokallag» skal innarbeides i vedtektenes for derved å gi lagene en formell status.

Utvalget som har arbeidet med «Retningslinjer for arbeidet» la fram sitt forslag for landsstyret. Dette ble vedtatt.

«Verneringer»

Innen «klassisk naturvern» er det gjennom årene oppnådd resultater. Bl. a. er en rekke vassdrag gitt verig vern og nasjonalparker og reservater er opprettet. I møte den 4. mars drøftet landsstyret hva som kunne gjøres for å hindre å bli «spist opp bakfra». Det var enighet om at NNV bør vurdere behovet for et organisert, frivillig vaktvold. Med sikte på dette, fikk Midttun i oppdrag å registrere problemer man idag står overfor i Femundområdet. Dette pekte seg ut som et prøveområde, fordi man her har et vernet vassdrag, nasjonalpark, reservater, og landskapsvernområder.

I november ble det arrangert et møte i Engerdal med representanter fra berørte kommuner, næringer, oppsittere i området, naturvernforeninger fra norsk og svensk side m. v. Møtet avdekket flere problemfylte forhold som vil bli videre drøftet av landsstyret med sikte på planlegging av hvordan arbeidet for å styrke vernet i Femundområdet bør iverksettes, og ev. utvikles som modell for andre verneområder.

Verving

«Kampanje -78».

I tiden 15. oktober — 1. november ble det gjennomført en landsomfattende vervekampanje hvor alle kretsforeningene deltok. Kampanjen ble gjennomført etter «person til person» metoden med ferdig materiell som ble produsert av NNV.

Kampanjen ble fulgt opp med ca. 20 artikler som ble distribuert til pressen, og ulike programinnslag i radio. Resultatet ble 4300 nye medlemmer.

Direkte henvendelser til landets leger (privatpraktiserende), tannleger og farmasøyer.

I oktober ble det foretatt en direkte henvendelse til nevnte grupper om å tegne medlemskap i NNV. Resultatet ble 150 nye medlemmer fra yrkesgrupper som allerede er godt representert.

«Norsk Natur».

I «Norsk Natur» har det også i 1978 vært inntatt spesielle vervekuponger. Gjennom disse kupongene og ved andre tiltak er det kommet inn 1800 nye medlemmer.

Organisasjonsarbeidet
Kretsforeningene — medlemstallet.

Forbundet hadde i 1978 18 tilsluttede kretsforeninger. Oppstillingen viser de enkelte foreningers og forbunds samlede medlemstall.

Kretsforeningene:	Medl.tall 1/1 1978	Tilgang 1978	Avgang 1978	Medl.tall 31/12 1978
Hovedmedlemmer;				
Landskapsvernet i Østfold	1113	118	190	1041
Østlandske Naturvernforening	7833	763	1178	7418
Hedmark Naturvern	1174	226	205	1195
Oppland Naturvern	1485	485	193	1777
Buskerud Natur- og Miljøvernforening	1188	327	165	1350
Vestfold Naturvern	1343	365	172	1536
Telemark Natur- og Miljøvern	1194	216	202	1208
Aust-Agder Naturvern	413	92	68	437
Vest-Agder Naturvern	890	33	126	797
Rogaland Naturvern	1586	365	229	1722
Vestlandske Naturvernforening	2157	443	292	2308
Sogn og Fjordane Naturvern		86	92	380
Møre og Romsdal Naturvern	1561	292	350	1503
Sør-Trøndelag Naturvern	2213	520	384	2349
Nord-Trøndelag Naturvern	1195	364	303	1256
Nordland Naturvernforening	1202	297	219	1280
Troms Naturvern	957	175	212	920
Finnmark Naturvern	355	38	78	315
Direkte tilsluttet NNV	122	15	17	120
Årlig bet. hovedm.	28367	5220	4675	28912
Årlig betalende hovedmedlemmer	28367	5220	4675	28912
Ansvarige medlemmer	408	14	36	386
Familiemedlemmer	1123	1056	298	1881
Natur og Ungdom	4488	1308	673	5123
Totalt	34386	7598	5682	36302

- 1) I tallet er medtatt medlemmer bosatt i Rogaland, og som er overført Rogaland Naturvern etter at Haugaland Naturvern ble oppløst 12/9 1978.
- 2) I tallet er medtatt medlemmer bosatt i Hordaland, og som er overført Vestland-

- ske Naturvernforening etter at Haugaland Naturvern ble oppløst 12/9 1978.
- 3) Sogn og Fjordane Naturvern ble stiftet 28/4 1978. Sogn og Fjordane var tidligere en del av Vestlandske Naturvernforening.

Kontakt med kretsforeningene

Organisasjonssekretæren besøkte kretsforeningene i september og oktober og tok særlig opp spørsmål omkring verving, organisasjonsutvikling og informasjonsarbeid.

Under besøksreisen deltok organisasjonssekretæren i tillitsmannstreff i Buskerud Natur- og Miljøvernforening og i Sør-Trøndelag Naturvern. Forøvrig har generalsekretæren og saksbehandler besøkt enkelte kretsforeninger i forbindelse med konkrete saker.

Opplysning av Haugaland Naturvern

På ekstraordinært årsmøte den 12. september ble det vedtatt å oppløse Haugaland Naturvern.

Foreningen som dekket en del kommuner i Rogaland/Hordaland distriktet hadde i lengre tid arbeidet tungt. Etter en diskusjon mellom Rogaland Naturvern — Vestlandske Naturvernforening — Haugaland Naturvern, og NNV, ble det enighet om at arbeidet i distriktet ville være tjent med at Rogaland og Vestlandske kretsforeninger gikk inn og «overtok» de respektive kommunene.

Sogn og Fjordane Naturvern

På møte 28. april i Førde ble Sogn og Fjordane Naturvern konstituert. Foreningens første formann ble Knut Mork, Oppstryn. Tidligere var Sogn og Fjordane en del av arbeidsområdet til Vestlandske Naturvernforening. Ut fra eget ønske og i forståelse med NNV, ble Sogn og Fjordane Naturvern stiftet, for å styrke arbeidet i fylket. Representantskapet vedtok i møte 9. juni den formelle opptakelsen av foreningen.

Formannsmøtet 1978

Formannsmøtet ble holdt på Sem i Asker i dagene 15. og 16. september og 31 representanter fra kretsforeningene og Natur og Ungdom deltok.

Landsstyret var representert ved formannen og viseformannen, og 6 ansatte fra NNV's sekretariat var også til stede. Dessuten var det invitert spesielle personer i forbindelse med møtets tema.

Deltakerne drøftet ulike sider ved arbeidet med energispørsmål, intern opplæring og studievirksomhet ved siden av generelt informasjonsarbeid.

Aktuelle arbeidsoppgaver for sesongen 1978—79 ble drøftet, og enkelte kretsforeninger presenterte spesielle saker man hadde under arbeid.

Natur og Ungdom. (NU)

Organisasjonen har omlag 5000 medlemmer, 76 lokallag og 10 kretser.

Landsmøtet.

Landsmøtet er Natur og Ungdoms høyeste organ.

NU's 13. landsmøte ble avholdt i Skien i tida 4.—8. januar. 40 lokallag var representert, samt landsstyret, arbeidsutvalget, sekretariatet, NNV og innbudte organisasjoner.

Landsstyret har i løpet av året holdt 9 møter og behandlet ca. 100 saker.

Arbeidsutvalget

Arbeidsutvalget er NU's utøvende organ, og står for gjennomføringen av arbeidsprogrammet. På landsstyret i 1978 ble det vedtatt å utvide det til leder, 11 medlemmer og 3 varamedlemmer. Arbeidsutvalget har hatt 40 møter og gjennomgått 92 saker.

Sentralutvalget.

Sentralutvalget er NU's høyeste organ mellom landsstyremøtene, og forbereder disse. Sentralutvalget skal også ta seg av saker der det haster med en avgjørelse. Sentralutvalget utgår av landsstyret, og består gjerne av de representanter som bor nærmest Oslo.

Sekretariatet.

Sekretariatet har i 1978 omfattet tre sekretærstillinger. Trond Amundsen har vært ansatt som reiseinstruktør hele året. Lisbet Rønningsbakk og Odd Isungset fungerte i de andre stillingene i tiden januar—mai. Anders Neraal og Pål T. Nilsen har vært ansatt i tiden juni—desember.

I løpet av sommeren har sekretariatet flyttet til nye kontorer i Stenersgt. 16, mens NNV overtok det gamle kontoret i Akersgt. 63. Dette har ført til noe vanskelige arbeidsforhold, ettersom vanlig kontorarbeid og oppussingsarbeid til dels har foregått side om side.

Publikasjoner.

Skog og Mark har i 1978 kommet med nummer, derav et temanummer om fiske og fiskeripolitikk. Fra og med nr. 3 har bladet endret format.

Seminarer og leire.

Gjennom Statens ungdoms- og idrettskontor (STUI) har NU bevilget midler til ledertreningskurs. Disse pengene fordeles på sentrale og lokale/regionale arrangementer.

I 1978 er det arrangert fem sentrale kurs: Organisasjonsseminar med landsmøte i januar, feltbiologiseminar i september, landbrukspolitisk seminar i oktober og organisasjonsseminar i november. I tillegg kommer sommerleiren i Rindal i august, der feltbiologi og landbruk var hovedemner.

I løpet av året er det arrangert lokale og regionale seminarer. Emnene for disse har vært meget variert, fra naturstudier til organisasjonsarbeid og energipolitikk. Kursaktiviteten i organisasjonen ser nå ut til å ha stabilisert seg på et høyt aktivitetsnivå, og seminarvirksomheten betyr mye innen de enkelte lag, og for kontakten mellom lagene.

Pressearbeid.

Fra sentralt hold ble det sendt ut 6 pressemeldinger om vassdragsutbyggingene, og ellers bl. a. om IEA, samferdselspolitikk, sur nedbør og rovfugl.

I tillegg har NU gått sammen med andre organisasjoner om to pressemeldinger, begge hovedsakelig utarbeidet av NU. Dessuten ble det sendt ut en rekke pressemeldinger i forbindelse med Nordisk Energiaksjon.

Årstema.

Landsmøtet i 1977 vedtok at årstema for 1978 skulle være «Landbruk og fiske». Hensikten var at skoleringen i emnet skulle oppfølges, og at 1978 skulle være mer aksjonsrettet.

N/NU.

NU's internorgan, Nytt fra Natur og Ungdom, har i 1978 kommet ut med 8 nummer. Opplaget er ved årsslutt 750 eks., derav går 250 eks. til enkeltabonnenter. Resten av opplaget disponeres av lokallagene.

Odd Isungset har fungert som redaktør for de 3 første numrene, Pål T. Nilsen for resten. Ansvarlig utgiver er arbeidsutvalget.

Natur og Ungdom har søkt medlemskap i Studieforbundet Natur og Miljø, men dette ble i første omgang avslått av Kirke- og undervisningsdepartementet av budsjettmessige årsaker.

Studievirksomheten viser stadig økning, og skoleringsarbeidet er en prioritert oppgave i organisasjonen. Interessen i lagene er stor, og det er behov for mye informasjon om emnet. Det er derfor satt i gang arbeid med å revidere «råd og vink»-heftet om studiearbeid i samsvar med de nye forskriftene etter lov om voksenopplæring.

Forholdet til andre organisasjoner.

NU har i 1978 samarbeidet med en rekke andre organisasjoner. Det dreier seg både om permanent samarbeid og samarbeid i enkelt saker.

NU står tilsluttet Opplysningsutvalget om IEA og Landsutvalget for jernbane.

Det viktigste samarbeidsprosjektet var Nordisk Energiaksjon, der hele den norske miljøbevegelsen var med.

NU står også tilsluttet Foreningen Norden, FN-sambandet, International Youth Federation (IYF), Statens Ungdomsråd (SUR) og

Nasjonalkomiteen for internasjonalt ungdomsarbeid (NIU).

Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN).

SRN har hatt et aktivt år og markert seg overfor myndighetene og opinionen. Det kan derfor sies at SRN har fått en positiv status utad, hvilket har ført til større slagkraft. Naturvernforbundet anser derfor deltagelsen i SRN som nyttig idet samarbeidet medfører at viktige naturvernsaker når ut med større tyngde og bredde.

Det har blitt holdt 10 rådsmøter. I tillegg har SRN deltatt i en rekke andre møter samt lagt stor vekt på informasjon til massemedia, institusjoner og enkeltpersoner.

Vidar Lillebø har fungert som sekretær, og Oscar Breien har på frivillig basis fortsatt arbeidet for SRN, med spesiell vekt på Hardangervidda. Leif Larsen (DNT) har utført viktige informasjonsoppgaver.

SRN har avgitt uttalelser om følgende saker:

- Hardangervidda (8 uttalelser).
Se side 15.
- Øvre Glomma.
Se side 32.
- Utbyggingsplanene for Gaularvassdraget.
Se side 31.
- Om innsending av konsesjonssøknad for Raumavassdraget.
Se side 31.
- Utbyggingsplanene for Jotunheimen/Breheimen.
Se side 16.
- Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.
Se side 35.

På oppdrag fra SRN har Norges Markedsdata A/S utført to meningsmålinger:

1. «Naturvern — kraftutbygging».
2. «Meninger om Veig og Dagali».

Arbeidet i NNV's juridiske komité i 1978.

NNV's juridiske komité har hatt 6 møter og behandlet følgende saker i 1978:

- Tønsberg kommunes ulovlige snøtømming i Presterødkilen. — Brudd på bestemmelsene for reservatet.
- Opphevelse av kgl.res. av 15. februar 1935 om fredning av dyrelivet i deler av Oslo kommunes skoger. Saksbehandlingen.

- Gaularvassdraget. Vurdering av konsekvenssøknaden og saksbehandlingen.
- Innstillingen til næringsutvalget om utbygging av Rauma-Ulvåa-vassdraget. Se side 31.
- Stortingets ombudsmann for forvaltning (NOU 1978 : 16). Uttalelse.
- Jotunheimen/Breheimen-planene. Se side 16.
- Nasjonalpark- og landskapsvernområdet på Hardangervidda — hjemmelspørsmålet.
- Utbyggingsplanene for Hovdefossen i Lågen. Saksbehandlingen.
- Opprustning av vannkraftsystemet. — Spørsmål om offentliggjørelsen av utarbeidet dokument, offentlighetslovens § 5.

Vassdragsvernrådet.

Vassdragsvernrådet har holdt 6 møter. Et arbeidsutvalg på 4 medlemmer ble nedsett i februar, og noen nye medlemmer ble tilknyttet rådet.

Den 23/1 ble et brev sendt til statsminister Nordli hvor man ba om utsettelse av alle kontroversielle vannkraftutbygningssaker til energipolitikk og prognoser var mer klare for årene fremover.

Den 14/4 ble et brev avsendt til Olje- og Energidepartementet om Energiøkonomisering og Regjeringens utkast til handlingsprogram.

I mai ble et brev sendt til Stortinget om Energiprognoiser og kraftbehov, hvor svakheten i prognosegrunnlaget ble understreket, og hvor også økonomiske betraktninger om bl.a. kraftprisene, ble fremhevet.

Videre deltok man i utarbeidelsen av brosjyren «Ingen kraftkrise i Norge».

Et betydelig arbeide har vært nedlagt i forbindelse med diverse konkrete kraftutbygningssaker i løpet av året, i Alta-saken fikk man for innsamlede midler også trykket en brosjyre «Alta-vassdraget må vernes».

Oscar Breien har arbeidet aktivt i Samarbeidsrådet for Naturvernsaker (SRN) og et meget betydelig arbeide er nedlagt for vern av Hardangervidda spesielt.

Noen av rådets medlemmer har vært meget aktive i aviser og medier, og har i tillegg hjulpet NNV sentralt i flere konkrete saker.

Opplysningsutvalget om IEA.

Arbeidet i Opplysningsutvalget har fortsatt også etter Stortingsvedtaket. Landsstyret vedtok 8. juni at NNV skal opprettholde sin deltakelse i Opplysningsutvalget om IEA og at generalsekretæren skal representere forbundet i utvalget.

Arbeidet i Opplysningsutvalget har høsten 1978 for en stor del vært konsentrert om å få en debatt omkring norsk-vest-tysk energi- og industrisamarbeid. I flere brev og pressemeldinger er det krevd at Regjeringen må gi en bred orientering om innholdet i perspektivene i dette samarbeidet. Man l. hevdet at Regjeringen holder tilbake viktige opplysninger om saken.

Natural folkehøgskole.

Rapport fra interimstyret.

(Jfr. årsberetning for 1977.)

Stortingsmeldingen om Folkehøgskolens stilling i skoleverket (jfr. NOU 1976 : 39) ble heller ikke fremmet dette året. Arbeidet med å reise skolen står av denne grunn stort sett i stampe. Interimstyret ville gjerne gått ut med en opplysningsfolder om skolens idé og opplegg og dessuten iverksatt en innsamlingskampanje for å reise egenkapital til skolen. Slike tiltak kan imidlertid vanskelig vekke noen respons før en offisiell godkjenning av skolen fra Kirke- og Undervisningsdepartementet foreligger.

For å holde saken varm har interimstyret også i år arrangert sommerkurs i tida 24. juni —2. juli med 21 deltakere. Det var tre hovedemner: *Matforsyning*, herunder maling av korn, samling av ville vekster, flatbrødbaking og annen matlaging. Under emnet *skogen som råstoff* var hovedopplegget bygging av en skogskoie.

Ellers var der løyping av bjørkenever og litt neverarbeid, og der var tjæremile. Under *emnekvelder* var der debatt om idé og opplegg for en natural folkehøgskole, forskjellige måter å utnytte/verne Saltfjellet på, der var tanker om sjølberging og tanker om menneskeverd og livskvalitet.

Arealer er som kjent sikret ved en avtale mellom Statens skoger og Beiarn kommune, Nordland om leie av 290 dekar i øvre Beiarn, på Høgforsmoen.

Kampanjen «Levende Hav».

Interimstyret for kampanjen «Levende Hav» som i 1978 bestod av representanter

for Verdens Villmarksfond, Norge», kampanjen «Hold Skjærgården Ren», Norske 4-H, Norsk Speiderforbund og Norges Naturvernforbund, la på konstituerende møte den 20. september fram utvalgets beretning og forslag til arbeidsprogram, foruten forslag til fast styringsgruppe og råd for kampanjen. I forbindelse med fast oppnevning i komiteen diskuterte landsstyret i Norges Naturvernforbund hensikten med å delta i denne kampanjen sett i forhold til vår deltakelse i kampanjen «Hold Skjærgården Ren». Forbundet fant imidlertid ut at man burde opprettholde sin representasjon i kampanjen «Levende Hav», under forutsetning av at denne kampanjen opererte som et koordinerende organ for de deltakende organisasjoners aktiviteter. Norske 4-H er sekretariat for kampanjen.

«Aksjon Rovfugl».

(Jfr. årsmelding 1973—74 og 1975).

På landsstyremøtet 4. mars ble aksjonsutvalget som var oppnevnt i 1973 oppløst. Oppdraget ble overført til M. Midttun. Formålet ble ikke endret. Omtrent samtidig startet NU sin egen «Aksjon Rovfugl». Da dette ble kjent, ble aktivitetene søkt koordinert. Høsten 1978 oppnevnte NNV's og NU's landsstyret en styringsgruppe for aksjonen bestående av 2 medlemmer fra NNV og 3 fra NU og med følgende mandat:

Gruppen skal:

- arbeide for at lover og bestemmelser som beskytter eller angår rovfugl, og ugler blir praktisert, evt. endret hvis de ikke kan virke tilfredsstillende,
- arbeide for at opplysninger om artenes biotoper blir vanskelig tilgjengelige,
- etablere et landsomfattende nett av kontakter med sikte på at mistenkelige og ulovlige forhold blir rapportert til vedkommende myndighet,
- opprette kontakt med, og evt. samarbeide med utenlandske organisasjoner/grupper/personer som har tilsvarende oppgaver som «Aksjon Rovfugl»,
- drive opplysningsvirksomhet om aksjonens formål og om NNV's og NU's synspunkter vedr. rovfugler og ugler.

Styringsgruppen har i første omgang konsentrert seg om å forberede en bred opplysningskampanje gjennom massemedia i 1979, oppbygging av et kontaktnett og utarbeidelse av en aksjonsveileder.

Forbrukerrådets landsmøte.

Per Flatberg ble av landsstyret oppnevnt som delegat til Forbrukerrådets landsmøte.

Møtet ble holdt 20.—21. juni 1978 i Bergen. Det ble vedtatt at landsmøtet heretter (fra 1979) skal holdes annet hvert år. Det vil derved bli bedre tid til å forberede sakene og å følge opp vedtakene.

NNV fremmet 3 forslag til landsmøtet og fikk enstemmig tilslutning til følgende:

«Landsmøtet henstiller til Forbrukerrådet om å delta aktivt i arbeidet med energisparing og energiøkonomisering. Landsmøtet ber om at det i arbeidsprogrammet for 1979 legges fram konkrete forslag til prosjekter på dette området. Der det er hensiktsmessig bør en søke samarbeid med andre organisasjoner og institusjoner».

Produktkontrollrådets virksomhet.

(Jfr. årsmelding 1977.)

Per Flatberg er NNV's representant i Produktkontrollrådet med Ragnhild Sundby som vararepresentant. St.meld. nr. 86 (1977—1978): Om produktkontrollarbeidet i 1977 ble lagt fram av Miljøverndepartementet i april 1978, men ble ikke behandlet av Stortinget i 1978. Både i 1977 og 1978 har arbeidet med konkrete produkter og produktområder i stor grad vært bygget på utredninger og forskningsoppgaver som ble igangsatt før Produktkontrollrådets opprettelse. I 1978 har en rekke prinsipielle spørsmål vært drøftet i Rådet og det er igangsatt utredningsarbeid som senere vil danne grunnlag for konkrete tiltak. Bl. a. gjelder dette opplegg for en forsvarlig kontroll med kjemiske stoffer og produkter. Dette er et arbeid som NNV mener bør få høyeste prioritet.

Et produktregister er planlagt opprettet og det er utarbeidet et forslag til klassifisering og merking av gifter og helsefarlige stoffer. Det arbeides også for å få styrket fagområdene toksikologi og miljøkjemi ved hjelp av en stipendiatorordning.

Av enkelte saker som ble behandlet i Rådet i 1978 skal følgende nevnes spesielt:

— *Polyklorerte bifenyler (PCB)*.

Et forslag til forskrifter for PCB ble sluttbehandlet i mars 1978. Forslaget omfatter et generelt forbud mot tilvirkning, innførsel, omsetning og bruk av PCB.

— *Klorfluorkarboner (KFK).*

Et forslag til forskrifter med sikte på forbud mot bruk av aerosolbeholdere hvor KFK er nyttet som drivmiddel, ble sendt ut til høring i april 1978. NNV ga i brev av 31. mai sin tilslutning til forslaget. Rådet behandlet forslaget på nytt i november 1978 og vedtok enstemmig å anbefale et forbud. Forbudet vil omfatte all produksjon og import av aerosolbeholdere hvor KFK er nyttet som drivmiddel, med unntak av legemidler. Forskriftutkastet er oversendt Miljøverndepartementet for videre behandling.

— *Rullebrett.*

I samsvar med Produktkontrollrådets tidligere vedtak innførte SFT i mars 1978 et midlertidig forbud mot produksjon, import, omsetning og bruk av rullebrett.

Det midlertidige forbudet ble 15. september erstattet av forskrifter om permanent forbud mot bruk av rullebrett i Norge.

Internasjonalt samarbeid.

Den europeiske føderasjon for natur- og nasjonalparker. 5. generalforsamling, Ungarn 1978.

Møtet var lagt opp med to adskilte sekvenser: 1. Generalforsamlingen og 2. Utferder med diskusjoner.

1. *Generalforsamlingen* ble holdt i Debrecen i Øst-Ungarn den 15.9. Her deltok 58 representanter fra til sammen 14 land i Øst- og Vest-Europa. 20 ungarer deltok som observatører. Disse var knyttet til administrasjons- eller forskningsoppgaver i de områdene som er besøkt under utferdene. Føderasjonen er nå tilsluttet IUCN og har dessuten observatørstatus i Europarådets komité for vern av natur- og naturressurser. Nytt medlem av føderasjonen er Österreichischer Naturschutzbund, en nær parallell til vårt eget forbund.

Generalforsamlingens hovedtema var «Turismens innflytelse på natur- og nasjonalparker og nødvendige tiltak for vern og pleie». Ca. 20 rapporter ble gitt.

I tilknytning til generalforsamlingen ble det arrangert utferder med diskusjoner.

Det kan konstateres at det klassiske naturvernet i Ungarn ikke lenger ligger tilbake for noe vesteuropeisk land.

IUCN's generalforsamling.

IUCN's 14. generalforsamling ble avholdt i dagene 25.9. — 5.10. i Ashkabad, hovedstaden i Sovjetrepublikken Turkmenistan.

NNV's representant var Bredo Berntsen.

Sentralt på kongressen sto den såkalte World Conservation Strategy. Fra UNESCOs side ble det talt om hvor viktig Verdens Naturvernunionens arbeid har vært til nå gjennom 30 år og at de neste 30 år vil bli vanskeligere enn de første. Det er her World Conservation Strategy kommer inn. Bakgrunnen for at Naturvernunionen nå ser det tvingende nødvendig å utarbeide en overordnet global vernestrategi, er den desperate situasjon man står midt oppe i. Verdens fruktbare områder med dyre- og planteliv trues og ødelegges fra alle kanter — delvis p.g.a. de industrialiserte landenes materielle og tekniske virksomhet — og delvis p.g.a. den sterke befolkningsvekst.

Strategien er tenkt som en strategi for verden som helhet og for *alle* som arbeider med naturvern — ikke bare IUCN, men regjeringer, frivillige organisasjoner o.s.v. WCS er altså en verdensstrategi, og er tenkt som et løpende dokument. Etter 14. generalforsamling vil det bli utarbeidet en 3. utgave og senere antakelig en 4. Berntsen fremholdt i debatten hvor viktig det var at de frivillige organisasjonene er nevnt i dokumentet og at en viktig oppgave for disse må bli å få oversatt dokumentet til de enkelte nasjoners språk.

Det ble presisert at samarbeid er viktig og som et godt eksempel på dette ble nevnt isbjørnsamarbeidet mellom Canada, Danmark, Norge, USA og USSR. I norsk sammenheng var det også interessant å høre om hvor viktig det nå er å kartlegge og klassifisere naturtyper. Derved kan en i tide få tatt vare på alle typer natur. To land ble her spesielt fremhevet: Costa Rico og Norge.

En rekke resolusjoner ble vedtatt i tråd med IUCN's politikk. En del resolusjoner angikk Norge.

Det ble bl.a. vedtatt en resolusjon som krever moratorium for kommersiell hvalfangst inntil man kjenner hvalbestandene og deres rolle i det økologiske samspill bedre. Man henstilte videre til regjeringene i de land som har myrer av internasjonal og nasjonal verdi om å verne disse. Det ble advart mot de økologiske konsekvensene av mineralutvinning på havbunnen. Man ønsket tiltak

mot den trussel som de store tankskip representerer for livet i havet. IUCN advarte videre mot dumping av radioaktivt avfall og andre gifter i havet. Man ønsket utarbeidelse av et havatlas for Nordsjøen som kan bidra til å gi grunnlag for en riktig forvaltning av området. Det ble krevet en skikkelig forvaltning av Antarktis og Sydishavet for å få stoppet de trusler mot områdene som foreligger, bl.a. gjennom olje- og mineralsøkning og utnyttelse av krillen. IUCN's generalforsamling uttrykte ønske om at SO₂-forurensningene måtte reduseres.

Nordisk sekretariatmøte.

Nordisk sekretariatmøte ble holdt i dagene 22.—25. august på Kongsvoll.

Her møttes ansatte ved sekretariatene til Danmarks Naturfredningsforening, Finlands Naturskyddsförbund, Natur och Miljövård (Finland), Svenska Naturskyddsforeningen og NNV.

På møtet drøftet man felles nordiske naturvernproblemer, organisatoriske forhold og utvekslet synspunkter på informasjonsvirksomheten. Dessuten ble mulighetene for samproduksjon av materiell behandlet på ny.

I forbindelse med den årlige høstkonferansen til Svenska Naturskyddsforeningen ble det også avviklet et nordisk sekretariatmøte i Stockholm 19. november. De samme or-

ganisasjonene med unntak av Finlands Naturskyddsförbund møtte og man drøftet en oppfølging av sakene fra møtet i Norge i august.

Oppnevnelser i 1978

NNV's oppnevnte representanter:

Kontaktorgan for miljøvernundervisning forberedende komite: Kåre Kopreitan.

Aksjon Rovfugl — styringsgruppe:

Magne Midttun og Kjell Gulbrandsen.

Opplysningsutvalget om IEA:

Generalsekretæren.

Det Norske Skogselskap — landsmøtet:

Nils Borchgrevink, varamann Jens Gram.

Forbrukerrådets landsmøte:

Generalsekretæren.

VVF/N:

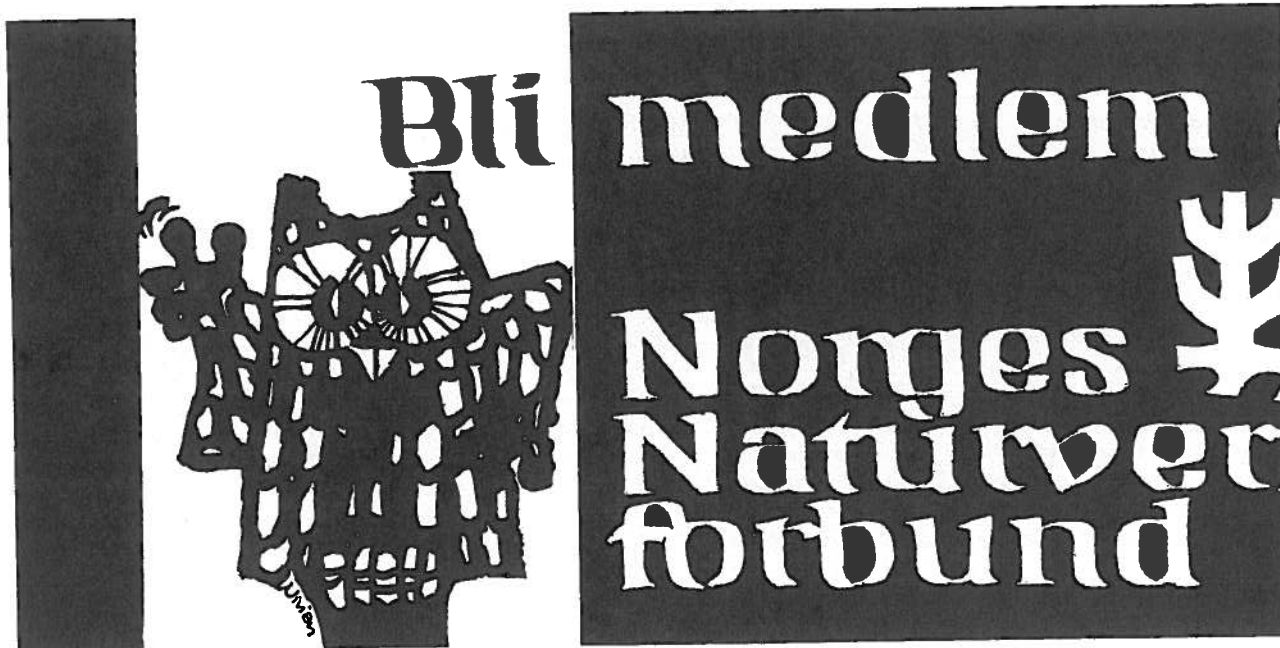
Representantskapet. Hans J. Engan.

Varamann til representantskapsmøtet 1978:

Kfr. s. 45. Magne Midttun.

Råd for forskning for samfunnsplanlegging.

Etter forslag fra NNV ble Marta Nergaard oppnevnt som medlem av Rådet.

Bli medlem

Norges Naturvernforbund

n:

Iskapet er gjort opp med et overskudd for året 78,51, etter at beholdning av salgsvare er ned-

skrevet med kr. 42 000. Bidrag fra medlemmene utgjorde netto kr. 114 351,25, hvorav kr. 40 000,— er overført til en vassdragsvern-kampanje i 1979. Vi viser for øvrig til resultatkonto og status pr. 31/12 1978.

**Norges Naturvernforbund
RESULTATREGNSKAP PR. 31/12 1978**

<table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>..... kr. 849 256.—</td><td></td></tr> <tr><td>ter » 184 931.56</td><td>kr. 1 034 187.56</td></tr> <tr><td>eplyktige »</td><td>18 240.—</td></tr> <tr><td>..... »</td><td>9 770.—</td></tr> <tr><td>enhold, varme, elektr. vedlikehold »</td><td>100 561.81</td></tr> <tr><td>..... kr. 41 922.96</td><td></td></tr> <tr><td>..... » 41 092.02</td><td></td></tr> <tr><td>..... » 44 672.80</td><td></td></tr> <tr><td>..... » 40 834.35</td><td>» 168 522.13</td></tr> <tr><td>til andre organisasjoner »</td><td>4 370.20</td></tr> <tr><td>idet for naturvernsaker »</td><td>33 300.—</td></tr> <tr><td>jedebatt 1978 kr. 65 792.27</td><td></td></tr> <tr><td>..... kr. 12 684.33</td><td></td></tr> <tr><td>.v.dep. » 9 000.—</td><td></td></tr> <tr><td>fylker</td><td></td></tr> <tr><td>ner » 21 600</td><td>» 43 284.33</td></tr> <tr><td>» 22 507.94</td><td></td></tr> <tr><td>illeri F-15» kr. 25 029.56</td><td></td></tr> <tr><td>Miljøverndep. » 7 500.—</td><td>» 17 529.56</td></tr> <tr><td>Norsk Natur» kr. 446 838.63</td><td></td></tr> <tr><td>lt- og fiskefondet » 20 000.—</td><td>» 426 838.63</td></tr> <tr><td>sningsvirksomhet, verving »</td><td>55 763.10</td></tr> <tr><td>kont.inkasso kr. 78 185.74</td><td></td></tr> <tr><td>sforeningene » 25 279.—</td><td>» 52 906.74</td></tr> <tr><td>sk- og styremøter kr. 54 742.75</td><td></td></tr> <tr><td>'konferanser,</td><td></td></tr> <tr><td>inger » 47 658.60</td><td>» 102 401.35</td></tr> <tr><td>Natur og Ungdom »</td><td>20 000.—</td></tr> <tr><td>svarige medlemmer »</td><td>4 300.—</td></tr> <tr><td>..... »</td><td>38 878.51</td></tr> <tr><td style="text-align: right;"><u>Kr. 2 110 077.53</u></td><td></td></tr> </table> kr. 849 256.—		ter » 184 931.56	kr. 1 034 187.56	eplyktige »	18 240.— »	9 770.—	enhold, varme, elektr. vedlikehold »	100 561.81 kr. 41 922.96	 » 41 092.02	 » 44 672.80	 » 40 834.35	» 168 522.13	til andre organisasjoner »	4 370.20	idet for naturvernsaker »	33 300.—	jedebatt 1978 kr. 65 792.27	 kr. 12 684.33		.v.dep. » 9 000.—		fylker		ner » 21 600	» 43 284.33	» 22 507.94		illeri F-15» kr. 25 029.56		Miljøverndep. » 7 500.—	» 17 529.56	Norsk Natur» kr. 446 838.63		lt- og fiskefondet » 20 000.—	» 426 838.63	sningsvirksomhet, verving »	55 763.10	kont.inkasso kr. 78 185.74		sforeningene » 25 279.—	» 52 906.74	sk- og styremøter kr. 54 742.75		'konferanser,		inger » 47 658.60	» 102 401.35	Natur og Ungdom »	20 000.—	svarige medlemmer »	4 300.— »	38 878.51	<u>Kr. 2 110 077.53</u>		<p>Inntekter:</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Kontingenter, tidligere års kr.</td><td>2 360.—</td><td></td></tr> <tr><td>» Hovedmedl. »</td><td>1 315 030.—</td><td></td></tr> <tr><td>» Fam.medl. »</td><td>13 435.—</td><td></td></tr> <tr><td>» Gavemedl. »</td><td>330.—</td><td></td></tr> <tr><td>» Institusjonelle .. »</td><td>41 300.—</td><td></td></tr> <tr><td>» Livsvarige »</td><td>4 300.—</td><td></td></tr> <tr><td>Kontingenter i alt kr.</td><td>1 376 755.—</td><td></td></tr> <tr><td>Avgis kretsforeningene »</td><td>428 911.—</td><td>kr. 947 844.—</td></tr> <tr><td>Statstilskott kr.</td><td>700 000.—</td><td></td></tr> <tr><td>Haldor Viriks legat »</td><td>175 000.—</td><td></td></tr> <tr><td>Støtteaksjon fra medlemmer .. kr.</td><td>114 351.25</td><td></td></tr> <tr><td>Overf. vassdragsvern-kamp. 1979 »</td><td>40 000.—</td><td>» 74 351.25</td></tr> <tr><td>Kronerulling «Aksjon vann» .. »</td><td>2 780.45</td><td></td></tr> <tr><td>Andre bidrag »</td><td>41 830.—</td><td>» 993 961.70</td></tr> <tr><td>Salg av publikasj., plakater etc. kr.</td><td>354 942.25</td><td></td></tr> <tr><td>Prod. av salgsv. kr.</td><td>236 938.16</td><td></td></tr> <tr><td>Avskr. på varebeh. 1/1 »</td><td>42 000.—</td><td></td></tr> <tr><td>+ Tilsk. fra Milj.v.dept. »</td><td>10 000.—</td><td></td></tr> <tr><td>+ Tilsk. fra Olje & Energidep. .. »</td><td>15 000.—</td><td>» 253 938.16</td></tr> <tr><td>» 101.004.09</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Abonnenter og salg av tidsskrift »</td><td>33 365.—</td><td></td></tr> <tr><td>Renter og utbytte av fonds m. v. »</td><td>33 902.74</td><td></td></tr> <tr><td style="text-align: right;"><u>Kr. 2 110 077.53</u></td><td></td><td></td></tr> </table>	Kontingenter, tidligere års kr.	2 360.—		» Hovedmedl. »	1 315 030.—		» Fam.medl. »	13 435.—		» Gavemedl. »	330.—		» Institusjonelle .. »	41 300.—		» Livsvarige »	4 300.—		Kontingenter i alt kr.	1 376 755.—		Avgis kretsforeningene »	428 911.—	kr. 947 844.—	Statstilskott kr.	700 000.—		Haldor Viriks legat »	175 000.—		Støtteaksjon fra medlemmer .. kr.	114 351.25		Overf. vassdragsvern-kamp. 1979 »	40 000.—	» 74 351.25	Kronerulling «Aksjon vann» .. »	2 780.45		Andre bidrag »	41 830.—	» 993 961.70	Salg av publikasj., plakater etc. kr.	354 942.25		Prod. av salgsv. kr.	236 938.16		Avskr. på varebeh. 1/1 »	42 000.—		+ Tilsk. fra Milj.v.dept. »	10 000.—		+ Tilsk. fra Olje & Energidep. .. »	15 000.—	» 253 938.16	» 101.004.09			Abonnenter og salg av tidsskrift »	33 365.—		Renter og utbytte av fonds m. v. »	33 902.74		<u>Kr. 2 110 077.53</u>		
..... kr. 849 256.—																																																																																																																																				
ter » 184 931.56	kr. 1 034 187.56																																																																																																																																			
eplyktige »	18 240.—																																																																																																																																			
..... »	9 770.—																																																																																																																																			
enhold, varme, elektr. vedlikehold »	100 561.81																																																																																																																																			
..... kr. 41 922.96																																																																																																																																				
..... » 41 092.02																																																																																																																																				
..... » 44 672.80																																																																																																																																				
..... » 40 834.35	» 168 522.13																																																																																																																																			
til andre organisasjoner »	4 370.20																																																																																																																																			
idet for naturvernsaker »	33 300.—																																																																																																																																			
jedebatt 1978 kr. 65 792.27																																																																																																																																				
..... kr. 12 684.33																																																																																																																																				
.v.dep. » 9 000.—																																																																																																																																				
fylker																																																																																																																																				
ner » 21 600	» 43 284.33																																																																																																																																			
» 22 507.94																																																																																																																																				
illeri F-15» kr. 25 029.56																																																																																																																																				
Miljøverndep. » 7 500.—	» 17 529.56																																																																																																																																			
Norsk Natur» kr. 446 838.63																																																																																																																																				
lt- og fiskefondet » 20 000.—	» 426 838.63																																																																																																																																			
sningsvirksomhet, verving »	55 763.10																																																																																																																																			
kont.inkasso kr. 78 185.74																																																																																																																																				
sforeningene » 25 279.—	» 52 906.74																																																																																																																																			
sk- og styremøter kr. 54 742.75																																																																																																																																				
'konferanser,																																																																																																																																				
inger » 47 658.60	» 102 401.35																																																																																																																																			
Natur og Ungdom »	20 000.—																																																																																																																																			
svarige medlemmer »	4 300.—																																																																																																																																			
..... »	38 878.51																																																																																																																																			
<u>Kr. 2 110 077.53</u>																																																																																																																																				
Kontingenter, tidligere års kr.	2 360.—																																																																																																																																			
» Hovedmedl. »	1 315 030.—																																																																																																																																			
» Fam.medl. »	13 435.—																																																																																																																																			
» Gavemedl. »	330.—																																																																																																																																			
» Institusjonelle .. »	41 300.—																																																																																																																																			
» Livsvarige »	4 300.—																																																																																																																																			
Kontingenter i alt kr.	1 376 755.—																																																																																																																																			
Avgis kretsforeningene »	428 911.—	kr. 947 844.—																																																																																																																																		
Statstilskott kr.	700 000.—																																																																																																																																			
Haldor Viriks legat »	175 000.—																																																																																																																																			
Støtteaksjon fra medlemmer .. kr.	114 351.25																																																																																																																																			
Overf. vassdragsvern-kamp. 1979 »	40 000.—	» 74 351.25																																																																																																																																		
Kronerulling «Aksjon vann» .. »	2 780.45																																																																																																																																			
Andre bidrag »	41 830.—	» 993 961.70																																																																																																																																		
Salg av publikasj., plakater etc. kr.	354 942.25																																																																																																																																			
Prod. av salgsv. kr.	236 938.16																																																																																																																																			
Avskr. på varebeh. 1/1 »	42 000.—																																																																																																																																			
+ Tilsk. fra Milj.v.dept. »	10 000.—																																																																																																																																			
+ Tilsk. fra Olje & Energidep. .. »	15 000.—	» 253 938.16																																																																																																																																		
» 101.004.09																																																																																																																																				
Abonnenter og salg av tidsskrift »	33 365.—																																																																																																																																			
Renter og utbytte av fonds m. v. »	33 902.74																																																																																																																																			
<u>Kr. 2 110 077.53</u>																																																																																																																																				

STATUS PR. 31/12 1978

Aktiva:	Passiva:
Kassa kr. 7 123.29	Diverse kreditorer kr.
Postgiro 495 85 59 OCR » 14 987.45	«Vassdragsvernkampanje 1979» »
Postgiro 509 46 02 » 77 473.03	«Aksjon Rovfugl» kr. 20 380.10
Kreditkassen 6001.05.70835 » 162 005.22 kr. 261 588.99	OVF/WWF Norge kr. 10 190.05
	Disp. netto » 165.20 » 10 355.25 »
Diverse debitorer » 72 636.43	Forsøk med Pappugeholk kr. 10 000.—
Utvalget for Marine biotoper .. kr. 103 125.34	Disponert » 9 694.18 »
Refundert av WWF/Levende hav » 102 000.— » 1 125.34	
	Fonds:
Beh. av salgsvarer pr. 1/1 kr. 96 000.—	Albert Grøvs fond kr. 27 875.—
Uttak og nedskrivning » 42 000.— » 54 000.—	Maren Stamsø Knutsens gave .. » 10 000.—
	Livsv. medl.fond.. kr. 64 200.—
Fondsmidl, bankinnskudd kr. 71 305.—	Avs. for
do. aksjer » 25 070.00	nye medl. 1978 » 4 300.—
» kontorinnr. kr. 4 000.—	+ Stiftelsesutg.
» Avskr. 1978 » 4 000.— » 0.— » 96 375.00	S & FJ NV .. » 10 000.— » 58 500.— »
Underbalanse pr. 1/1 kr. 134 255.37	
Overskudd pr. 31/12 » 38 878.51 » 95 376.86	
kr. 581 102.62	kr.

NORGES NATURVERNFORBUND

31/12 1978
OSLO, 9/3 1979

Hans J. Engan.
Formann.

Jens A. Andersen. Bredo Berntsen. Roy Carlsen.
Kåre Kopreitan. Ragnbild Sundby.
Sigvill Rørtveit. Inger Lise Skarstein.

Tor Egil Aanestad.
Styremedlemmer

Revidert:

Henning Ziesler.
Statsaut. revisor.

Per Flatberg
Generalsekretær

Roar Sæther.
Kontorsjef

Spesifikasjon over diverse mellomværender:

Fylkesskattesjefen, ref. mva. 6/78 kr. 574.—	Inntrukne, ikke betalte skatter kr
«Energia 1978», forskuddsbetalt for stand » 4 000.—	Kommunekassereren, F/t avg. 6/78 »
Miljøverndepartementet, tilskudd utstilling 1978 » 7 500.—	Adm. for sivile tjenestepliktige nov./des. 1978 .. »
Rogaland Fiskarlag, tilskudd AOD 1978 » 9 000.—	Post, porto bilag NN, girokort medlemsbidrag »
Norges Unge Venstre, andel Orkla-møte 1978 .. » 380.—	Grøndahl & Søn Trykkeri, NN 6/78 »
Natur og Ungdom for rekvisita m. m. » 17 217.54	NKI »
Idun, premiefond pensjonsforsikring » 16 545.—	Norsk Grotteblad »
Kortsiktige lån til ansatte » 3 600.—	Vassdragsvernrådet »
Televerket, abonnentlån » 5 149.34	Lillehammer Natur- og Miljøvernforening »
Samarbeidsrådet for naturvernsaker » 8 670.55	Bærum Miljøvern til energikonsulent »
	Kretsforeningene, kontingentandeler m. v. »
	Forskuddsbetalte kontingenter 1979 »
Diverse debitorer kr. 72 636.43	Diverse kreditorer kr

B. NATURVERNSAKER

I 1978 har arbeidet med energisaker stått sentralt i forbundets virksomhet. Året har vært preget av en hissig debatt om kraftprognoser som forbundet har engasjert seg sterkt i for bl. a. å få avlivet påstandene om kraftkrise i Norge. Denne debatten er blitt ført i nær tilknytning til arbeidet for vern av våre vassdrag.

Kjernekraftutvalgets innstilling om kjernekraft og sikkerhet førte til at atomkraftdebatten blusset opp i løpet av høsten. Regjeringens melding om energiøkonomisering som ble lagt frem mot slutten av året, var også omfattet med stor interesse.

Forslag og vedtak om vern av områder har i årets løp vist at naturvernarbeid nytter.

1. FORVALTNING — LOVER OG BESTEMMELSER

Washington-konvensjonen.

(Jfr. årsmelding 1976).

Miljøverndepartementets forskrifter til gjennomføring av konvensjon av 3. mars 1973 om internasjonal handel med truede dyre- og plantearter forelå til uttalelse i oktober. NNV var i det vesentlige tilfreds med forskriftene og framkom bare med mindre spørsmål og kommentarer i sin uttalelse.

Utredning om Stortingets ombudsmann for forvaltningen. (Jfr. årsmelding 1977).

I juni fikk Naturvernforbundet fra Stortingets kontor til uttalelse en gjennomgåelse av ordningen for Stortingets ombudsmann for forvaltningen. Forbundet anmodet professor Carl August Fleischer (medlem av NNV's juridiske komité) om å føre NNV's uttalelse i pennen. Uttalelsen ble sendt Stortinget i november og inneholdt følgende hovedpunkter:

Ombudsmannslovens § 4 sier at ombudsmannens arbeidsområde ikke omfatter avgjørelser «truffet i statsråd». Denne loven tolkes imidlertid slik at ombudsmannen heller ikke kan avgi uttalelse om den saksbehandlingen som går *forut* for avgjørelse i statsråd.

De foreløpige avgjørelser kan imidlertid være av stor betydning for en saks endelige utfall (jfr. avgjørelser i NVE), og de blir ofte truffet av organer som generelt burde være undergitt ombudsmannens kompetanse.

Naturvernforbundet mente det var av vesentlig betydning at regelverket ble endret slik at foreløpige avgjørelser ikke utelukkes fra ombudsmannens kompetanseområde. Det viser seg ofte at slike avgjørelser blir endelige i praksis.

Naturvernforbundet kunne vanskelig se noen grunn til at f. eks. NVE kan ha noe krav på å være fritatt for enhver kontroll fra ombudsmannens side, bare fordi sakene i sin tid skal behandles i statsråd. Ombudsmannen bør derfor ha anledning til å gripe inn på saksbehandlingsstadiet og f. eks. NVE innhente relevante opplysninger som en måtte finne utelatt.

Naturvernforbundet uttalte seg også kritisk m.h.t. ombudsmannens anledning til å uttale seg om avgjørelser som må ansees som «klart urimelige» (§ 10 annet ledd). Forbundet mente at ombudsmannen må ha mulighet til også å behandle saker hvor det påstås å foreligge urimelighet, selv om denne urimeligheten ikke alltid oppfattes som «klar».

Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk — Forslag fra Bondelaget om tilbakeføring til Landbruksdepartementet.

Sommeren 1978 ble forbundet kjent med at Norges Bondelag hadde henvendt seg til Stortingets kommunal- og miljøvernkomite med anmodning om komiteens medvirkning til å få Direktoratet tilbakeført til Landbruksdepartementet.

Begrunnelsen for dette forslag var bl. a. påstand om at 3/4 av utmarksarealene eies og drives av private grunneiere og at man ser det som den beste løsning at ressursene i utmarka forvaltes i nær tilknytning til næringsutøvelsen i landbruket forøvrig.»

Til dette bemerket forbundet i en henvendelse til samme komite at «utmark» vanligvis defineres noe videre enn hva Bondelaget hadde gjort. Vi var dessuten sterkt uenig i Bondelagets vurdering av forvaltningen av utmarksressursene:

Vilt og fisk er hele samfunnets eiendom og disse ressursene er ikke underlagt noen privat eiendomsrett selv om grunneieren (eller brukeren som har fått overdratt jakt-, fangst- eller fiskerett) har disposisjonsrett over disse ressurser. Ca. 1 million nordmenn driver sportsfiske i utmarka — og til utmarka søker folk i ferier og fritid for å nyte godt av de goder som her finnes. Utmarkas ressursgrunnlag for disse aktiviteter (friluftsliv og reaksjon) hører på ingen måte inn under «næringsutøvelsen i landbruket forøvrig», samtidig som alle er inneforstått med den økende betydning utmarka har til dette bruk, uttalte forbundet bl. a. i henvendelsen.

Forbundet minnet ellers komiteen om den vurdering som lå til grunn for at Direktoratet i sin tid ble overført til Miljøverndepartementet. Vi gjentok også vårt prinsipielle syn om at forvaltningen av biologiske ressurser ikke måtte være i hendene på saksorganer der eksploateringsiden er dominerende.

Forslag til nye alminnelige bestemmelser for nasjonalparker

Nåværende bestemmelser ble fastsatt ved kgl. res. av 26/10 1967 i medhold av naturvernloven, og tjener som norm ved fastsettelsen av bestemmelser for den enkelte nasjonalpark.

I april la Miljøverndepartementet fram et utkast til nye alminnelige bestemmelser i tråd med intensjonene i loven av 1970.

Av Forbundets merknader til de enkelte bestemmelser i utkastet nevnes her:

- Med uttrykkeet «friluftsliv» i parkene bør man mene friluftsliv som ikke forutsetter tekniske inngrep eller anlegg.
- Turisthytter og andre bygninger må ikke oppføres — det bør være tilstrekkelig med restaurering av gamle husvær.
- Oppmerking av nye stier, nybygg av bruer m. v. bør ikke forekomme.
- «Hele trær og stammer som er egnet som boplass må ikke felles eller fjernes» er en uheldig formulering. Det gis faktisk tillatelse til å felle tørre trær såfremt de ikke er hule og dermed overlates det til den enkeltes skjønn hvorvidt det tørre treet egner seg som boplass for fugler.
- Om adgang til jakt og fangst ble følgende formulering foreslått: «Jakt og fangst bør prinsipielt bare forekomme som ledd i arbeide for å motvirke en uharmonisk utvikling av dyrelivet som følge av menneskelige inngrep.»

2. VERN AV SPESIELLE NATUR-OMRÅDER OG -FOREKOMSTER

2.1. Større Naturområder — pågående saksbehandling

Hardangervidda. (Jfr. årsmelding 1977).

Arbeidet for vern av Hardangervidda med Dagali og Veig har pågått kontinuerlig og for full styrke gjennom hele året. Fortsatt har en vesentlig del av aktiviteten i denne sak foregått i SRN's regi.

Alle anledninger er nyttet for å vinne fram med våre synsmåter.

Sakene er blitt kontinuerlig fulgt opp gjennom deltakelse i møter, foredragsvirksomhet og innlegg i presse, TV og radio.

Spesielt nevnes kontakt med grunnorganisasjoner og landbruksinteresser og samarbeide med politiske ungdomsorganisasjoner.

I mai arrangerte SRN et 3 dagers Hardangervidda-seminar på Skinnarbu, med ca. 80 deltakere hvor alle interessegrupper var invitert og representert. En fullstendig faglig gjennomgåelse av hele sakskomplekset ble foretatt.

Miljøverndepartementet, som dekket utgiftene, var representert ved statsråd, ansvarlig ekspedisjonssjef og kontorsjef.

Seminalet var positivt og fikk meget god dekning i massemedia. Det ble under avslutningen gitt alminnelig uttrykk for ønske om og behov for et videre samarbeide av denne karakter. Bare Bondelagets representant gikk mot dette, noe som har ført til at samarbeidet med grunneiere og bygdefolk igjen har stoppet opp.

3. oktober lot SRN Norges Markedsdata foreta en meningsmåling som viste at det var en overveldende tilslutning til vern av Hardangervidda med stor nasjonalpark. Et stort flertall var mot utbygging av Dagali og Veig og et flertall var mot videre vannkraftutbygging. Spørsmålstillingen ble fra enkelte hold betegnet som ledende og SRN gjentok derfor meningsmålingen med en ny godkjent spørsmålsstilling.

30. oktober leverte Hovedstyret NVE sin innstilling med forslag om utbygging av Dagali og Veig. En grundig underbygget imøtegåelse ble avgitt 17.11.-78.

SRN har gjennom hele året hatt kontakt med Miljøverndepartementet angående spørsmål i forbindelse med verneplanen for Hardangervidda.

Den plan for bruk og vern av Hardangervidda som Regjeringen fremmet før jul i St.meld. nr. 43 (1978—79) og som omfatter avslag av konsesjonssakene Dagali og Veig er en klar foreløpig seier for våre standpunkter i denne sak.

I stortingsmeldingen er NNV's og SRN's mange og omfattende uttalelser referert.

Saltfjellet/Svartisen. (Jfr. årsmelding 1977).

NNV's representantskap sendte i juni et brev til Regjeringen om Saltfjell/Svartis-utvalgets innstilling.

Saltfjell/Svartis-utvalget ble i sin tid oppnevnt for å utarbeide en samlet plan for utnyttelsen av området. Forutsetningen var at utvalget skulle utarbeide et *selvstendig* forslag. Representantskapet hevdet det var en brist på denne forutsetningen når utvalget nøyde seg med å kommentere og med stort flertall gå inn for de planer som Vassdragsvesenet hadde fremmet. Dette til tross for at utvalget i sitt underlagsmateriale selv hadde påvist store verneverdier og alternative utnyttelsesmåter for flere av de områder som vil bli sterkt berørt av de planlagte reguleringsinngrep.

Representantskapet slo fast at det ikke var behov for de kraftutbyggingsforslag som ble fremmet og at utvalges forslag derfor måtte betraktes som et rent partsinnlegg for kraftutbygging.

Utvalget fremmet en rekke verneforslag. Det mest betydningsfulle er forslaget om Saltfjellet Nasjonalpark (930 km²). Grensene for nasjonalparken er imidlertid i hovedsak tilpasset grensene for reguleringsinngrepene, og ikke behovet for å verne en naturlig helhet. F.eks. innebærer utvalgets forslag at ingen vassdrag og dalfører av

nevneverdig størrelse forblir uberørt. En nasjonalpark etter utvalgets forslag vil derfor ut fra vernesynspunkt ha liten mening.

Representantskapet påpekte også at det fremdeles manglet flere fagrapporter og faglige konsekvensanalyser.

Representantskapet ba ellers om at det ikke ble gitt nye konsesjoner for kraftutbygging i Nordland før det var lagt fram en plan for hele fylket. Det er også naturlig å vente med å ta stilling til nye konsesjoner inntil Regjeringen og Stortinget har avklart den fremtidige energipolitikk om 1—2 år.

Til slutt anbefalte representantskapet at det ble oppnevnt en bredt sammensatt faggruppe som ut fra en allsidig helhetsvurdering skulle utarbeide en bruks/verneplan for Saltfjell/Svartis-området og fullføre de konsekvensanalyser som utvalget hadde påbegynt.

NoNV arbeidet meget aktivt med Saltfjell-saken hele året. Det ble bl.a. opprettet lokalutvalg flere steder innenfor utbyggingsområdet. Foreningen tok initiativ til avholdelse av en rekke åpne møter der foreningens syn på såvel Saltfjell/Svartis-utvalgets innstilling og kraftutbyggingsplanene ble gjort kjent. NoNV fikk også anledning til å presentere sitt syn for næringsutvalget i fylket.

I september ble det avholdt et internt seminar i Rognan der det ble valgt et utvalg som skulle forsøke å koordinere verneinteressene i hele området. Foruten Naturvernforbundets talsmenn, deltok også representanter for bl.a. reindrift, jakt og fiske på seminaret.

Jotunheimen/Breheimen.

I juni la Statskraftverkene fram et såkalt supplement til generalplanen fra 1973 om Øvre Otta-verkene.

Statskraftverkene ønsket en konsesjonsbehandling for det som i supplementet var definert som 1. byggetrinn. Man ville eventuelt senere når forholdene var ytterligere avklart og flere rapporter forelå, be om videre behandling av en søknad om full utbygging.

Hensikten med et 1. byggetrinn var at «man kan bygge ut vassdraget i et prosjekt som med sikkerhet ikke endrer vassdragets karakter». Med den beskjedne oppmagasineringen i 1. byggetrinn (50 mill. m³) ville vannføringsforholdene i det nedenforliggende vassdrag ikke endres nevneverdig, hevdet Statskraftverkene.

Oppland Naturvern tok i en uttalelse til Vassdragsdirektoratet på det skarpeste avstand fra at det ble arbeidet videre med å

dele Jotunheim-utbyggingen i byggetrinn — noe som ville binde hele den videre beslutningsprosess.

Oppland Naturvern påpekte at 1. byggetrinn går ut på å bygge ferdig tunnelsystemene, kraftstasjonene og inntaksmagasiner i Skjåk og Bøverdalen, dimensjonert for full utbygging, samt etablere et senkingsmagasin i Høydalen. Det som gjenstår til senere byggetrinn er dammene i Raudalen og Høydalen, samt utbygging av nedre Otta.

Forbundet sentralt kommenterte planene i et brev til NVE i september og hevdet at dette i virkeligheten var en søknad om full utbygging.

Tilleggsplanen var tydeligvis utformet etter sterk innflytelse fra den såkalte Jotunheimen (Otta)-gruppen, som forbundet karakteriserte som en selvbestaltet pressgruppe for utbygging av Jotunheimen. Dersom de aktuelle planene gikk gjennom ville det senere bli enkelt å oppnå Stortingets tilslutning til full utbygging, mente Naturvernforbundet, og pekte dessuten på at Statskraftverkene i tilleggspanen ikke hadde tatt hensyn til miljøvernmyndighetenes ønske om å unnta bestemte elver fra utbygging. På denne måten blir NVE's utspill et forsøk på å tvinge gjennom en hardest mulig regulering av Jotunheimen på tvers av de advarsler som er kommet fra miljøvernmyndigheter og forskningsinstitusjoner med hensyn til den alvorlige forurensningssituasjon i Lågen, Mjøsa og nedre deler av vassdraget.

Forbundet påpekte også at det geografiske området Jotunheimen/Breheimen måtte vurderes samlet — i tråd med intensjonene i Verneplanen for vassdrag og de påbud Industridepartementet har gitt for behandlingen av dette området.

Naturvernforbundet fant det ellers skremmende at høytstående embedsmenn innen NVE og sentrale politikere i Oppland fylke som ordførere og fylkesordførere kunne delta i en pressgruppe for utbygging *samtidig* med at de ivaretok sin stilling og funksjon innenfor embedsverket og vår demokratiske beslutningsprosess. Vi karakteriserte forholdet som høyst ureddelig og sannsynligvis i strid med forvaltningsloven.

Til slutt ble det påpekt at Norge i overskuelig framtid ikke bare ville ha tilstrekkelig kraftdekning, men *overskudd* av kraft. Etter forbundets mening kunne derfor utbyggingsplanene for Jotunheimen/Breheimen skrinlegges. I hvert fall burde det være et minstekrav at alle former for konsesjonsbehandling i dette området ble stilt i bero

inntil Stortinget i samband med den bebudede energimeldingen hadde trukket opp nye retningslinjer for vår framtidige energipolitikk.

Tilsvarende synspunkter kom fram i en fellesuttalelse fra DNT, NJFF og NNV.

Oppland Fylkesting gikk høsten 1978 inn for 1. byggetrinn — med 39 — 16 stemmer. Noen uker etter fylkestingbehandlingen sluttet kommunestyrene i Lom og Skjåk seg til planene.

2. november 1978 avga Miljøverndepartementet en uttalelse til Vassdragsdirektoratet.

Departementet gikk hardt ut mot Statskraftverkene søknad og mente at «saken ikke kan behandles før det fremlegges en ny samlet plan». Departementet mente det burde vurderes forskjellige løsninger som sikrer minstevannføringen i de berørte avsnitt, og at dette «fortrinnsvis bør skje ved at deler av vassdraget holdes utenfor reguleringen».

Departementet understreket at en med dette bare hadde vurdert saken i forhold til Lov om vern mot vannforurensning.

I brev av 24.11. 1978 fra Vassdragsdirektoratet ble NIVA bedt om å gi en foreløpig vurdering av nødvendige minstevassføringer i Øvre Otta med bielver, og det ble også bedt om NIVA's syn på innvirkningen av 1. byggetrinn på forholdene i Mjøsa. I sin uttalelse av 24.12.-78 uttalte NIVA at det «både ut fra resipientbetraktninger og generelle forhold til vassdragsavsnittet har stor betydning at Tora og Frøysa forblir uregulerte.»

NIVA påpekte at vassføringen i Leira og øvre deler av Bøvra bli sterkt redusert og at også vannets kvalitet i Bøvra oppstrøms samløp Leira vil bli vesentlig endret ved en regulering p.g.a. overføring av sterkt breslambelastet vann til Høydalsvann i sommermånedene og erosjon i innsjøenes strandområder.

Konsekvensene for Ottavatn av breslambelastet vann burde etter NIVA's mening bli gjenstand for undersøkelser og vurdering. Med hensyn til Mjøsa, mente NIVA at en mer fullstendig konsekvensanalyse måtte legges til grunn ved vurdering av ytterligere inngrep og aktivitetsendringer i Mjøsas nedslagsfelt.

Utover dette ville ikke NIVA gi noen vurdering av hvilken betydning 1. byggetrinn ville ha for forurensningssituasjonen i Mjøsa før det ble lagt fram konkrete data ang. vannføringen.

Vern av marine biotoper. (Jfr. årsmelding 1977).

I januar bevilget WWF/N vel kr. 100 000 (for 1978) til NNV's utvalg for registrering og klassifisering av verneverdige marine biotoper/områder. (Som nevnt i forrige årsmelding foregår utvalgets arbeid i samarbeid med det vitenskapelige råd i WWF/N og i nær kontakt med miljøverndepartementet).

Utvalget engasjerte cand. real. Per Kirkesæther som i løpet av året bl.a. foretok undersøkelser i Finnmark og fremmet en rekke forslag overfor utvalget om aktuelle verneverdige kyst- og sjøområder i dette fylket.

2.2. Nasjonalparker.

Reingjerde i Øvre Dividal Nasjonalpark. (Jfr. årsmelding 1971).

I august tok Den Norske Turistforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Norges Naturvernforbund i et møte med departementet opp spørsmålet om å få stanset byggingen av reingjerdet gjennom nasjonalparken. Saken ble forfulgt skriftlig i september. Departementet svarte at reingjerder i Dividalsområdet er et ledd i Norges forpliktelser ifølge konvensjon mellom Norge og Sverige av 9. februar 1972.

2.3. Landskapsvernområder.

Opprettelse av Skipsfjord landskapsvernområde med tilhørende dyrelivsfredning i Karlsøy, Troms.

Ved Kgl. res. av 15. desember 1978 ble Skipsfjord landskapsvernområde opprettet. Det vernede areal er ca. 52 km² hvorav 10 km² sjøareal. Dyrelivet er særskilt fredet i medhold av naturvernlovens § 14.

Formålet med vernet er å bevare et naturområde som er typisk for de ytre kyststrøkene i Troms med et upåvirket vassdrag (Skipsfjordelva), vitenskapelige interessante geologiske forekomster og et karakteristisk og tildels rikt plante- og dyreliv.

Såvel Troms Naturvern som NNV sentralt ga i februar det utsendte verneforslag sin støtte.

Forslag om opprettelse av Vingen Landskapsvernområde, Bremanger i Sogn og Fjordane.

I Vingenområdet finnes et av de største helleristningsfelt i Norden og det hører med til de høyest prioriterte fornminner i landet. Det særegne landskapet omkring fornminnene er med på å forsterke inntrykket av helleristningene. Landskapets karakter er trolig en av hovedgrunnene til at steinalder-

folket valgte dette stedet for helleristningene. «Landskapet bør derfor få beholde sitt nåværende utseende og alle inngrep bør reduseres til et minimum», uttaler Miljøverndepartementet i sitt verneforslag.

Etter å ha innhentet synspunkter fra Sogn og Fjordane Naturvern ga forbundet forslaget sin generelle støtte. Verneforslaget er blitt godt mottatt av lokalbefolkningen i området.

Forslag om opprettelse av et landskapsvernområde rundt jernaldergården «Lyngaland» i Time, Rogaland:

Området rundt jernaldergården «Lyngaland» representerer et kulturlandskap med betydelige kvaliteter.

Stavanger Museum som i sin tid tok initiativet til fredningen uttaler at: «Landskapet har framleis att mykje av det gamle preget som tidlegare var så utbreidd på Jæren. Landskapspreget går heilt attende til folkevandringstida (350—600 e. Kr.) då Lyngalandshus vart bygde. Det er såleis eit viktig drag i jordbruks historia på Jæren me her vil freista ta vare på og verna for all framtid».

Det haster med å få vernet et representativt utsnitt av dette kulturlandskapet fordi endringene som følge av dyrking og driftsmetoder m.v. skjer raskt i våre dager.

Til Miljøverndepartementets forslag om å opprette et landskapsvernområde, uttaler Rogaland Naturvern seg i november stort sett fornøyd — bortsett fra at man ønsket en utvidelse vestover.

I et tilleggskriv støttet forbundet Rogaland Naturverns syn.

2.4. Naturreservater og naturminner.

I og med opprettelse av naturreservater kan det oppstå problemer vedrørende verdifulle naturområder som ikke når opp i «reservatklassen». Disse områdene kan komme til å gå tapt gjennom et forvaltningsmessig tomrom forsåvidt som de ikke omfattes av lands- eller fylkesplaner. Det bør derfor settes i verk virkemidler som gir kommuner/fylker direkte ansvar for å ta vare på de verdifulle naturområdene som faller utenfor departementets ansvarsområde i dag.

Nordre Øyeren naturreservat. Forlengelse av midlertidig og forslag om varig jaktforbud.

I medhold av kgl. res. av 5.12.-75 vedtok departementet 12.8.-76 at all jakt i Nordre Øyeren naturreservat skulle være forbudt i et tidsrom av to år. Departementet har i dette tidsrom fått utarbeidet en skjøtselsplan for naturreservatet der særlig jaktspør-

målet er gjort til gjenstand for nærmere undersøkelser og vurderinger.

Jaktforbudet ble begrenset til to år fordi departementet fant det ønskelig å vurdere de ulike sidene nærmere før det blir tatt standpunkt til et eventuelt varig jaktforbud. På grunnlag av de undersøkelser som er gjort vedrørende jaktforbudet i disse to åra, kom departementet i juli til at det burde innføres varig jaktforbud i Nordre Øyeren naturreservat.

Inntil et eventuelt varig forbud kunne tre i kraft, ble det midlertidige jaktforbudet forlenget inntil 12. august 1979.

I en uttalelse til Miljøverndepartementet i september fant ØNV og NNV det meget positivt at departementet gikk inn for et varig jaktforbud. «Området er utvilsomt så viktig, ornitologisk vurdert, at dette er den eneste riktige forvaltningsmåte», mente ØNV.

I løpet av høsten ble forbudet kjent med flere uheldige forhold vedr. forvaltningen av området og landsstyret ba Miljøverndepartementet om omgående å gripe inn. I et brev til departementet i desember pekte ØNV på hva som var i gang:

1. Søknad fra juli -78 fra Glommens og Laagens Brukseierforening om å endre manøvreringsreglementet for Øyeren og Mjøsa.
2. Søknad av oktober -78 fra Akershus E-verk om tillatelse til å fremføre kraftledninger gjennom øvre del av området.
3. Forlydender om at jakt ville bli tillatt en månedens tid årlig i reservatet.
4. Forlydender om at gjødsling og sprøyting ville bli tillatt i de omkringliggende områder til reservatet.

Opprettelse av Lauvåsen naturreservat i Øyestad, Aust-Agder.

Ved kgl. res. av 24. november 1978 ble et 200 da. stort område i Øyestad vernet som naturreservat. Formålet med fredningen er å bevare en egenart og grovdimensjonert furubestand med urskogpreg.

I vår kommentar til verneforslaget støttet vi Aust-Agder Naturvern, som uttrykte seg slik:

«Styret i Aust-Agder Naturvern ser positivt på at det nå endelig blir opprettet et reservat av den type som forslaget omfatter. Det er nå på tide å få vernet et område med nettopp denne skogstype. Selv om Aust-Agder har store skogsvidder, så har den tekniske utvikling innen skogsdriften gjort at det nå nesten ikke er igjen områder av den type som reservatforslagsområdet dekker.

Aust-Agder Naturvern vil derfor be om at fredningen blir iverksatt så snart som mulig».

Vern av edellauvskog i Vest-Agder.

Ved kgl. res. av 22. desember 1978 ble 22 lauvskogområder vernet i Vest-Agder — 20 med reservatstatus og 2 som landskapsvernområder.

Kort tid i forveien hadde NNV i en uttalelse til Miljøverndepartementet sluttet seg til en kommentar fra Vest-Agder Naturvern — som uttrykte sin tilfredshet med at det var lagt fram en verneplan. Norge har verdens nordligste utløpere av edellauvskog og vi har derfor et internasjonalt ansvar for å ta vare på de hardføre provenienser som har utviklet seg her i Norge, mente bl. a. Vest-Agder Naturvern.

Opprettelse av 53 sjøfuglreservater i Oslofjorden.

Ved kgl. res. av 15. desember ble det opprettet 53 sjøfuglreservater i Oslofjorden. Et vesentlig punkt i bestemmelsene for reservatene er et alminnelig forbud mot ilandstigning og ferdsel i tiden 15. april til 15. juli.

Se forøvrig nærmere presentasjon av reservatene i Norsk Natur nr. 1/79.

Forbundet avga i januar 1978 kommentar til verneplanforslaget. De berørte kretsforeninger hadde utarbeidet egne uttalelser som ble vedlagt kommentaren. For konkrete synspunkter på de enkelte foreslåtte områder, vises til kretsforeningenes årsmeldinger (ØNV, BUNM, VeNV, LvØ).

Verneplan for våtmarker i Vestfold.

I desember 1977 fremmet Miljøverndepartementet forslag om opprettelse av 10 naturreservater og ett fuglefredningsområde i Vestfold.

Fredning av disse områdene var primært begrunnet ut fra den verdi de har som hvile- og beiteområder for trekkende og overvintrende vannfugl. I en del tilfeller er også vesentlige verneverdier knyttet til selve vannforekomsten og det lavere dyreliv, og for innlandsområdene og de grunne brakkvannsområdene er det viktig å bevare hele våtmarkssystemet ut fra generelle økologiske betraktninger.

De områdene som er foreslått fredet, fordeles seg slik på de berørte kommuner:

Grunnane naturreservat, Svelvik kommune. (De østlige sjøarealene berører Hurum kommune, Buskerud fylke).

Sandebukta naturreservat, Sande kommune
Borre vannet naturreservat, Borre kommune
Buvika/Rødskjær naturreservat, Borre kommune.

Ilene naturreservat, Sem kommune.

Akersvannet naturreservat, Sem og Stokke kommuner.

Robergvannet naturreservat, Stokke kommune.

Hemskilen naturreservat, Sandefjord og Tjølling kommuner.

Refsholtjønnen naturreservat, Tjølling kommune.

Indre Viksfjord naturreservat, Tjølling kommune.

Mølen fuglefredningsområde, Brunlanes kommune.

I sin uttalelse anså Vestfold Naturvern det som svært viktig at det så raskt som mulig ble gjennomført vern av de gjenværende våtmarksområder i fylket, som imidlertid pekte på at de øvrige intakte våtmarkene i fylket også har stor verdi. Foreningen pekte videre i sin uttalelse på behovet for et effektivt oppsyn med områdene.

Verneplan for våtmarksområder i Hedmark.

I juni la Miljøverndepartementet fram et utkast til verneplan for våtmarksområder i Hedmark. Her blir 21 områder foreslått fredet etter naturvernloven.

I forbundets uttalelse om planen viser vi til og støtter Hedmark Naturverns syn, som bl. a. er:

«En beklagelig innstilling er den at før et område blir vernet må det slås fast at området ikke kan brukes til noe av økonomisk betydning.

Norge et er nøkkelområde for mange vannfugler, ender, gjess og vadefugler som i hundretusentall trekker mellom hekkeplassene i Norge og vinteroppholdsstedene i sørlige land.

Sørpå er en lang rekke av disse vannfuglene truet med ødeleggelse av oppholdsområdene. Internasjonalt er nå våtmarksområdene blitt en knapphetsressurs. Leveområdene til vannfuglene må beskyttes *overall* der disse finnes.

Naturvernkonsulenten har utført et betydelig og vanskelig arbeid i forbindelse med verneplanen for våtmarker. Det har ikke vært snakk om et stivt fastlåst forslag, men naturvernet og de berørte må sies å ha opptrått diplomatisk med en evne til å forstå hver-

andre. Det har også vært positivt for utenforstående naturverninteresserte som har fått anledning til å delta på befaringsene.

Hedmark Naturvern vil oppfordre de som skal ta stilling til verneforslagene å gå inn for det slik det er forelagt. At vi verner 1/20 av Hedmarks våtmarker er ikke urimelig sett på bakgrunn av den store internasjonale/nasjonale betydning våtmarkene i Hedmark har.»

Forslag om opprettelse av naturreservat i Øra-området ved Fredrikstad.

Miljøverndepartementet la i mai frem forslag om vern av Øra — et av Nordens viktigste våtmarksområder.

De naturvitenskapelige verneverdiene i området er dokumentert gjennom omfattende undersøkelser og utredninger og knytter seg i første rekke til områdets betydning som et nøkkelområde i det europeiske trekkveisystem for fugl. Området er sammen med bl. a. Nordre Øyeren, Akersvika ved Hamar, Lågendeltaet, Fokstumyra og områder ved Trondheimsfjorden et sentralt ledd i hovedtrekkveien over Østlandet og videre til Nord-Norge, Nord-Sverige m. v. På grunn av brakkvannsystemene og deltaoppbyggingen fra Glomma, har Øra-området helt spesielle økologiske forhold og er særlig verneverdige også av den grunn.

Øra-området har på grunn av sin sentrale beliggenhet innenfor en landsdel i sterk utvikling med behov for nye ekspansjonsmuligheter stadig vært involvert i større utbyggings- og planleggingsprosjekter, senest i forbindelse med etablering av ny kortbølgesender. Ved Stortingets behandling av St. prp. nr. 147 (Jfr. Innst. S. nr. 345 vedrørende plassering av nytt kortbølgeanlegg i Norge) var hensynet til de betydelige verneverdiene av avgjørende betydning for at et annet utbyggingsalternativ (Kvitsøy-Sveio i Rogaland/Hordaland) ble valgt.

De betydeligste interesser i området, ved siden av naturvern- og friluftsinnteressene, er forholdet til Fredrikstad kommunes behov og planer for en fremtidig havne- og industriutbygging, og forsvarets bruk av området som nedslagsfelt og målområde i forbindelse med artilleri- og bombekasterøvelser.

Vedrørende havne- og industriutbyggings-spørsmålet ble det levert en innstilling fra «Øra-utvalget» i 1973 der en kom fram til en foreløpig avklaring.

Fredrikstad kommune, Østfold fylkes utbyggingsavdeling, Industridepartementet og

Miljøverndepartementet var representert i Ørautvalget. Det forslaget departementet nå sendte til uttalelse bygde på bl. a. avklaring av interesser som fremgår av Øra-utvalgets innstilling.

I forbundets uttalelse til forslaget, uttrykte vi vår glede over at departementet endelig hadde maktet å fremme et konkret forslag til opprettelse av et reservat.

Departementets forslag fikk i det alt vesentlige tilslutning fra våre to direkte berørte foreninger — Landskapsvernet i Østfold og Østlandske Naturvernforening. Forbundet understreket i sin uttalelse nødvendigheten av at reservatforslagets areal ikke ble redusert ved den endelige behandling i departementet.

Forslag om fredning av Rusasetvatn, Ørland i Sør-Trøndelag.

Rusasetvatnet med omkringliggende myr-arealer er et eutroft våtmarksområde som utgjør en av de viktigste lokalitetene for hekkende, trekkende og overvintrende vannfugl i Ørland/Stor-Fosna-området og Midt-Norge i det hele tatt.

I mars foreslo Miljøverndepartementet fredet et område på 450 dekar landareal. Den alt overveiende del av dette er udyrka myr- og sumpmark. Flere grunneiere ønsker å dyrke opp arealer nær vatnet. En realisering av disse planer vil forutsette en omfattende senking, eventuelt en fullstendig uttapping av vatnet.

I en kommentar understreket forbundet betydningen av dette området. Vi sa oss ellers enig i departementets forslag til avgrensning og vernebestemmelser.

Forslag om opprettelse av naturreservat i Slettestjønnområdet, Rennebu i Sør-Trøndelag.

Slettestjønn-området er et sump- og myr-område som allerede i 1966 ble foreslått vernet, hovedsakelig ut fra dets verdi som hekke- og trekkområde for fugl. Området er videre tatt med i oversikt over forslag til naturvernområder, utarbeidet av Statens naturverninspektør i forbindelse med landsplan for fuglereservater.

I november 1977 fremmet Miljøverndepartementet forslag om at et areal på ca. 1020 da, herav ca. 180 da. vannareal, skulle fredes som naturreservat.

Forbundet sluttet seg i sin uttalelse til en kommentar fra Sør-Trøndelag Naturvern — som fant avgrensingen og forslaget til vernebestemmelser stort sett tilfredsstillende. Man ba imidlertid om at ferdselsforbudet ble forlenget fra 10. juli til 1. august (Fra 20. april).

Forslag om opprettelse av ett naturreservat, to landskapsvernområder og en dyrelivsfredning på Froøyane, Frøya i Sør-Trøndelag.

Etter oppdrag fra Miljøverndepartementet foretok Nils Røv ved Zoologisk institutt, Norges Lærerhøgskole og Otto Frengen, Zoologisk Avd., Vitenskapsmuseet i 1974 faunistiske undersøkelser i området Gjesingen — Halten i Frøya kommune. Undersøkelsene resulterte i et fredningsforslag fra disse (oktober -74).

Froan består av et stort antall mindre øyer, holmer og skjær — omgitt av et gruntvannsområde av betydelig omfang. Slike gruntvannsområder er av de mest produktive naturtyper vi kjenner, noe som i dette området gir seg utslag i et rikt fiske og en stor sjøfuglbestand.

I Røv og Frengens verneforslag ble det pekt på områdets betydning som

- referanseområde
- leveområde og yngleplass for sel (havert, steinkobbe)
- hekkeområder for sjøfugl
- raste- og furasjeringsområde (spesielt grågås)
- overvintringsområde (spesielt småskarv)

På grunnlag av det nevnte utredningsmateriale fremmet så Miljøverndepartementet i september 1977 konkret forslag om opprettelse av ett naturreservat, to landskapsvernområder og en dyrelivsfredning.

I Naturvernforbundets kommentar til departementet i januar, ble det vist til og støttet en vedlagt uttalelse fra Sør-Trøndelag Naturvern — satt i pennen av Nils Røv og Ola Huke. Foreningen var stort sett fornøyd med departementets forslag, men presiserte at et effektivt oppsyn var helt nødvendig for å kunne realisere formålet med fredningen. Sør-Trøndelag Naturvern foreslo området delt i to og at det ble ansatt én oppsynsmann for hvert område.

Forslag om Lytingsdalen naturreservat i Nissedal, Telemark.

I september sendte Miljøverndepartementet ut et forslag om vern av Lytingsdalen i

Nissedal — et snau 10 km² stort relativt urørt skog- og heiområde.

Telemark Natur- og Miljøvern og forbundet sentralt ga forslaget sin støtte.

I november måtte Miljøverndepartementet vedta midlertidig vern av området, p.g.a. faren for hogstingrep.

Fredningsforslag for Ullr-Steinen ved Fossane i Aurland.

Etter initiativ fra maleren Nils Fliflet fremmet NNV i juli forslag om fredning av en gammel kultstein i Aurland kommune.

Forbundet mente steinen måtte ha stor kulturhistorisk verdi og at Naturvernlovens § 11 kunne anvendes for varig å sikre steinen og dens nærmeste omgivelser.

Steinen ligger nær utførte og planlagte inngrep i forbindelse med Aurlandsutbyggingen. Forbundet ba derfor departementet ta kontakt med Oslo Lysverker — slik at steinen og miljøet kunne bli midlertidig vernet mot uheldige inngrep.

Departementet svarte at forslaget ikke kunne ha stor nok lands- eller landsdelsinteresse, men at den nok lokalt kunne ha stor interesse. Departementet mente at verneforslaget måtte vurderes i samband med utarbeidelsen av fylkesplanen for kvartærgeologiske forekomster i Sogn og Fjordane.

Forbundet sendte dermed saken over til naturvernkonsulenten i fylket.

2.5. Arealdisponering

Planen om oppdyrking og anlegg av vei på Haramsøy, Møre og Romsdal.

På tampen av året fikk forbundet kjennskap til at det forelå planer om å dyrke opp ca. 1500 da. på et høydeplatå på Hamarøy, samt å føre en vei opp og gjennom dette området.

NNV har tidligere sagt seg enig i Regjeringens uttrykte målsetting om å øke selvforsyningsgraden av matvarer. Det kan også skje ved nydyrking. Men slike planer må bli gjort til gjenstand for en skikkelig saksbehandling i likhet med andre inngrep i naturforhold.

Dette mente forbundet ikke var tilfelle for Haramsøys vedkommende. Vi savnet bl. a. en analyse av forventede virkninger av de storstilte dyrkingsplanene for bl. a. drikkevannsforsyningen til befolkningen ved foten av høydeplatået. Vi henvendte oss til SFT og ba dette organ ta et initiativ overfor Landbruksdepartementet.

Ukontrollert hyttebygging.

Med utgangspunkt i en undersøkelse foretatt av Landskapsvernet i Østfold om hyttebyggingen innen fylket, henvendte forbundet seg i juni til Miljøverndepartementet med oppfordring til myndighetene om å sørge for bedre kontroll med fritidsbebyggelsen i våre utmarker, samt sørge for at det ble utarbeidet mer reelle oversikter over situasjonen.

I Østfold viste det seg å finnes langt flere hytter enn det man fikk opplyst på offisielt hold. Hvis dette var tilfelle også ellers i landet, mente forbundet det var grunn til å rope et kraftig varsko.

Behandling av skytefeltsaker.

I juni oversendte forbundet følgende henstilling til Miljøverndepartementet fra Buskerud Natur og Miljøvernforening:

«Ved utvidelse av eksisterende skytefelt/øvingsfelt eller etablering av nye må forsvarret finansiere de nødvendige miljømessige registreringer og konsekvensanalyser. Det enkelte kommunestyre avgjør hvilke registreringer og konsekvensanalyser som er nødvendige. Det forutsettes at utredningene foretas av fagfolk.»

Forbundet sentralt støttet henstillingen og argumentasjonen for denne. Vi tilføyde likevel at det enkelte kommunestyre måtte søke sakkyndig bistand for å få vurdert hvilke registreringer og konsekvensanalyser som burde utføres. Kontakt måtte i denne forbindelse i første rekke tas med fylkets naturvernkonsulent evt. også med Miljøverndepartementet.

Biristranda i Gjøvik kommune, Oppland, Jfr. årsmeld. 1977.

I januar 1978 ba forbundet, etter foranledning fra Oppland Naturvern, om et møte med miljøvernministeren for å diskutere utviklingen av denne saken. Det ble ikke noe av dette møtet, men vi finner likevel grunn til her kort å redegjøre for hvordan saken utviklet seg i løpet av året:

I mars var situasjonen den at Staten v/ Miljøverndepartementet hadde planer om å kjøpe opp det aktuelle område til bruk som friluftsområde. Gjøvik kommune skulle fortsette sin planlegging av travbanen. Vi mente det var god grunn til å håpe det ville bli vanskelig å få anlagt en travbane her når Miljøverndepartementet ble grunneier.

Senere fremmet travelskapet en konsekvensøknad for kjøp og bruk av det samme området. Søknaden ble anbefalt av fylkesmannen i Oppland.

Selv om Svennesvollene er et av de seks mest verneverdige våtmarksområder i Oppland, ser det ut til at mulighetene for å få området fredet som naturreservat, er blitt betydelig redusert.

3. DYRELIV, JAKT, FANGST OG FISKE

Vårt syn på plante- og dyrelivet.

Etter forutgående behandling på representantskapsmøtene i 1977 og -78, vedtok landsstyret i desember overordnede synspunkter på plante- og dyrelivet. Disse er utledet av de viktigste ledd i forbundets formålspesifikasjon og gjelder opprettholdelse av jordens artsrikdom.

I tråd med det overordnede synet, vedtok landsstyret samtidig syv punkter vedrørende jakt og fangst. Det tas sikte på at NNV senere legger fram sine synspunkter også på andre forhold etter at nevnte forslag har vært diskutert av representantskapet.

Konsesjonsordning for drivgarnfiske etter laks, sjøaure og sjørøye.

I april ga forbundet sin generelle støtte til Miljøverndepartementets forslag om begrensning av drivgarnfisket etter laks. Vi sluttet oss til departementets hensikt med reguleringsbestemmelsene:

«å bevare som ressurs for fremtiden de fiskeslag det her gjelder, og innenfor denne ramme styre utøvelsen av drivgarnfisket slik at dette i størst mulig grad kan tjene distriktpolitiske hensyn.»

Mer detaljerte synspunkter mente vi burde komme fra organisasjoner som har slike spørsmål som en mer direkte del av sitt arbeidsfelt enn Naturvernforbundet.

Hønehaukens vernestatus. Jfr. årsmelding 1976.

I februar henvendte Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk seg til viltneimndene i Agder, fylkene Telemark og Vestfold, de tre viltkonsulentene i Sør-Norge, lokallagene av Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Ornitologisk Forening og NNV samt WWF/N med spørsmål om å gjenoppta jakt på hønehauk.

Arten ble totalfredet i 1971, men i sesongen 1976/77 ble vinterjakt tillatt i Agderfylkene, Telemark og Vestfold. NNV motsatte seg i -76 at slik tillatelse ble gitt (se årsmelding -76).

De opplysninger Direktoratet nå ønsket å innhente var: Erfaringer fra jaktseasonen 76—77, antall felte hønehauk, tilfeller av forvekslinger mellom hønehauk og andre dagrovfugler, vurdering av bestandsstørrelsen.

Forbundets sekretariat innhentet opplysninger fra kretsforeningene og sendte Direktoratet sitt svar i mars. Vi tok avstand fra lempninger i fredningsbestemmelsene og henviste til en rekke undersøkelser som viste at lokal jakt på hønehauk ikke nødvendigvis ville redusere predasjonstrykket på hønefugler.

Miljøverndepartementet ga ikke tillatelse til å gjenoppta vinterjakt.

Forvaltningen av bjørn, ulv og jerv, kongeørn og havørn.

I januar henvendte Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk seg til Miljøverndepartementet og bl. a. om at det snarest ble gjennomført endringer i forvaltningsreglene for ovennevnte arter — slik at Direktoratet kunne utstede jakttillatelser hvor forholdene tilsa det. Direktoratet uttrykte dessuten ønske om at «fredningsbestemmelser for bjørn, ulv og jerv må kunne fastsettes av direktoratet». For ørneartenes vedkommende ba Direktoratet departementet ta stilling til om fredningen av disse skulle gjøres ved kgl. res. eller direktoratforskrift. Bakgrunnen for Direktoratets henvendelse var ønsket om å få til en mer fleksibel forvaltningspolitikk.

Forbundets holdning til disse prinsipielle spørsmål har vi gjort detaljert rede for i vår uttalelse til ny jaktlov (se årsmeld. -74). I en uttalelse til Miljøverndepartementet i mars gjentok vi bl. a. at det organ som gir jakttillatelse, må befinne seg høyere i statsforvaltningen etterhvert som faren for utryddelse av vedkommende art øker. Alle de nevnte arter måtte etter forbundets mening karakteriseres som truet. Artenes vernestatus burde derfor fortsatt avgjøres ved kgl. res.

Ellers registrerte forbundet Direktoratets innrømmelse av at man hadde en utilfredsstillende oversikt over bestandsstørrelsene til de enkelte arter. Vi ba derfor Miljøverndepartementet om at Viltforskningen ble styrket med penger og personell slik at den oversikt som er en nødvendig forutsetning for en klok forvaltning av rovviltstammene, kunne bli mer tilfredsstillende.

Forvaltningen av jerv.

På vårparten fremmet Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk forslag overfor Miljøvern-

departementet om at Direktoratet kunne gi spesielt oppnevnte jegere tillatelse til å felle enkelttyr som er årsak til særlig store skader — når hensynet til stammen gjør dette ubetenkelig.

På generelt og prinsipielt grunnlag kommenterte forbundet dette spørsmål i et brev til Miljøverndepartementet i mars (Se omtale av «Forvaltningen av bjørn, ulv og jerv, kongeørn og havørn»).

I en henvendelse til miljøvernministeren i april ba forbundet om at det ikke måtte gis lemping i fredningsbestemmelsene. I stedet burde Viltforskningen straks få midler og personell med sikte på en snarlig kartlegging av bestandsstørrelsen. Ikke under noen omstendighet burde Direktoratet på nåværende tidspunkt få en så vidtgående fullmakt det her var snakk om.

Tillatelse som foreslått ble imidlertid gitt ved Kgl. res. av 14/4. I et brev til Direktoratet henstilte forbundet om ikke å innvilge søknader om jervejakt i den tiden ungene var avhengige av mora.

I et brev til Miljøverndepartementet i oktober ga forbundet uttrykk for forståelse for at man måtte finne en balanse mellom de forskjellige interesser — slik at man både kunne sikre rovviltartenes eksistens og samtidig hindre for store skader for reindrift og husdyrhold.

I brevet presiserte vi at en forsvarlig forvaltning av jervestammen bare var mulig ved å skaffe seg en langt bedre viten om bestandens størrelse. Vi var imidlertid klar over at skadene på saueholdet p.g.a. jerv hadde økt de siste to år, spesielt i deler av Sør-Trøndelag, Hedmark og Oppland. Opplysninger fra våre distriktkontakter, som hadde nedlagt et betydelig arbeid på vårparten for å registrere utviklingen i jervbestanden, tydet på at det måtte ha skjedd en uventet økning i bestanden i Dovre/Rondaneområdet, antagelig på grunn av et par gode ynglesonger. Dette er nettopp i de områder hvor saueskadene har vært økende.

Hvis Miljøverndepartementet delte vår oppfatning i dette, ville ikke forbundet nå motsette seg en regulering av jervebestanden i dette området. En slik regulering burde skje i kommunene Oppdal, Follidal, Lesja, Dovre og Sel. En regulering kunne etter vårt syn skje enten ved et øket antall fellingstillatelser etter den nåværende ordning, eller ved en viss lempning av fredningen i disse spesielt angitte kommuner.

NNV mente likevel fortsatt at jakt i yngelperioden ikke måtte tillates. Det må heller ikke innføres skuddpremieordninger.

Truede arter — om opplisting og forvaltning av planter og dyr i tilbakegang.

Naturverninspektøren for Sør-Norge la i august fram et notat om ovennevnte tema. Hensikten med oversikten var

- å gi det utvalget som for tiden utreder naturvernets stilling i Norge et grunnlag for å drøfte problemene vedr. truede arter,
- å fremlegge et diskusjonsgrunnlag for myndighetenes videre arbeid med disse spørsmål, blant annet i forbindelse med den nye viltstelloven og internasjonalt samarbeide,
- å gi interesserte en sammenfatning om endel spørsmål som knytter seg til truede arter og arbeidet med vern av disse.

I en kommentar til notatet fant forbundet det meget positivt at plante- og dyrearter ble klassifisert i grader av truethet. Videre støttet forbundet forslaget om økt nasjonal innsats og mer effektiv internasjonal samordning av vernearbeidet for truede arter.

Forbundet var enig i økt forskning for å få klarlagt årsakene til tilbakegangen for visse arter. Ellers ble det hevdet at forskerne hadde plikt til å rope varsko ut fra indisier og ikke vente på endelig bevis.

Til slutt reiste forbundet spørsmålet om ikke reinen burde føres opp som sårbar art — spesielt på grunn av vassdragsreguleringsinngrep i dens leveområder.

Norske sjøfuglbestander. Utkast til forsknings- og kartleggingsprogram.

Miljøverndepartementet opprettet i 1977 et utvalg som skulle utrede ulike spørsmål vedrørende norske sjøfuglbestander og behovet for forskning og kartlegging. Dette utvalget framla sluttrapport med tilrådinger i februar.

I oktober avga forbundet en uttalelse om rapporten, der hovedpunktene var flg.:

1. Utvalgets mandat hadde vært for snevert. Det siktet mot *registreringer* av sjøfuglbestander, ikke mot årsaksforhold til allerede registrerte og bekymringsfulle tendenser.
2. Forbundet støtter forslaget til handlingsprogram (kartlegging, studier av utvik-

lingstendenser, ringmerking og internasjonal samordning av forskning.)

3. Vi støttet fullt ut utvalgets konklusjon om behovet for igangsetting av systematiske undersøkelser for å klarlegge de negative faktorer som innvirket på sjøfuglbestanden.
Dette er en hastesak og krever tverrvitenskapelig innsats, hevdet NNV.
4. Forbundet var enig i at det ble opprettet en koordinerende/rådgivende gruppe med de funksjoner som var foreslått. Gruppen burde være sammensatt av representanter for hele det aktuelle problemkompleks.
5. Et sekretariat bestående av én person ville ikke kunne makte de oppgaver som var tilrådd igangsatt straks. Sekretariatsspørsmålet måtte derfor vurderes nærmere, mente forbundet.

Forsøk pappugeholk.

Etter forslag fra daværende gen.sekr. ble det i 1976 bevilget kr. 500,- til utvikling av en rugeholk i pappmateriale beregnet på hulrugende småfuglarter. Siktemålet var å lage en fullt brukbar rugeholk som måtte være billig å produsere og lett å transportere, slik at den kunne representere et aktuelt tilbud til skogeiere, og bidra til å gjenopprette en biologisk jamvekt i skogområder som har vært for ensidig behandlet. Forsøk med forskjellige typer av rugeholker ble gjort i 1976—77 og 1978 — siden 1977 med økonomisk støtte fra Skogdirektøren. Som resultat forelå i høst en meget anvendelig holk av papp som i det vesentlige består av resyklert papirmateriale.

Under et møte på Skogdirektørens kontor høsten 1978, hvor NNV var representert sammen med ornitologer, skog- og insektforskere, ble det oppnådd enighet om at man fra 1979 skal ta sikte på å

- knytte hølken til pågående forstlige/ornitologiske forsøk i Hurdal,
- iverksette forsøk i Sørlandsskog (bekjempelse av eikevikleren), og
- iverksette forsøk ved fortstlige vekstfor- edlingsanlegg og planteskoler.

Det forventes økonomisk støtte fra Skogdirektøren og fra Det norske Skogselskap. Forsker Sigmund Hågvar ved Norges Landbrukshøgskole står for det videre opplegg med bistand av Kjell S. Gulbrandsen fra NNV.

4. ENERGI

4.1 Generelt.

IEA — *Det internasjonale energibyrå.*
Jfr. årsmelding 1977.

St.meld. nr. 50 (1977—78) om Norges deltakelse i arbeidet i Det internasjonale energibyrå (IEA) passerte statsråd 27.1. 1978. I meldingen gikk Regjeringen inn for at den gjeldende særavtale skulle fortsette slik den er.

Opplysningsutvalget om IEA utarbeidet i forbindelse med stortingsmeldingen en motmelding til St.meld. nr. 50. Man frarådet der sterkt at Norge fortsatt skal stå som assosiert medlem av IEA. Motmeldingen inneholdt bl.a. en artikkel fra NNV om «Energi, natur og miljø». Konklusjonen i denne artikkelen var at innenfor eller assosiert med IEA er Norge sterkt bundet til fortsatt sterk energivest. Utenfor IEA har Norge frihet til å velge en annen vei som innebærer en snarlig utflatning av veksten i energiproduksjonen i industrilandene.

Ved behandlingen i Stortinget 23. mai ble forslaget om at Norge opprettholder særavtalen med IEA vedtatt etter at forslag om henholdsvis fullt medlemskap, og å si opp avtalen mellom Norge og IEA, begge ble forkastet med stort flertall.

Få dager etter stortingsbehandlingen ble det offentliggjort en energirapport om Norge — utarbeidet av IEA's faste gruppe for langsiktig samarbeid. Rapporten anbefaler og regner med:

- at Norge satser på atomkraft
- at oljeleting nord for 62° straks kommer i gang.

Denne rapporten ble kommentert i en uttalelse til Regjeringen fra representantskapsmøtet. NNV fant det oppsiktsvekkende at denne rapporten ikke ble gjort kjent for Stortinget før vedtaket 23. mai. Rapporten viser nettopp det mange i Stortinget ikke trodde ville skje, — at IEA vil legge press på Norges energipolitikk.

Representantskapet uttalte i brevet til Regjeringen at IEA er et for snevert forum for internasjonalt energisamarbeid og at institusjonen bidrar til å utvide kløften mellom fattige og rike land. NNV fastholder kravet om at Norge bør si opp assosieringsavtalen med IEA og ta initiativ til å bringe spørsmålet om internasjonalt energisamarbeid inn for FN.

Kraftprognoser — kraftbehov.

I forbindelse med behandlingen av Orkla/Grana-utbyggingen hadde NNV 7. april 1978 et møte med Stortingets industrikomité. På dette møtet og en etterfølgende pressekonferanse la NNV fram en rapport fra det såkalte Vatten-utvalget. Rapporten, som NVE har nektet å offentliggjøre, viste at kraftbehovet i 1985 vil bli betydelig lavere enn det som fremgår av de offisielle prognoser. Tallene i Vatten-utvalgets rapport dannet opptakten til en omfattende diskusjon om kraftprognoser og kraftbehov.

NNV utarbeidet senere et utførlig notat med synspunkter på prognosene. Hovedkonklusjonene i notatet var:

- Ved hjelp av energiøkonomiseringstiltak og ved forskjellige tiltak for oppgradering av fastkraftandelen i vår kraftforsyning, vil knapphet på elektrisk kraft unngås. Påstandene om «kraftkrise» er fullstendig misvisende.
- De nåværende elektrisitetsprognoser er villedende bl.a. fordi de ikke bygger på en klar prispolitikk. Til støtte for dette syn vises til artikler som nylig er publisert av fremtredende sosialøkonomer. Man må over på andre prognoseformer med forskjellige alternativer innebygget (bl.a. for pris).
- Særlig når det gjelder tildeling av kraft til den kraftkrevende industri er usikkerheten stor på grunn av et stadig økende gap mellom reelle utbyggingskostnader og den pris industrien betaler.
- Det vil være meningsløst og uansvarlig å vedta ytterligere kraftutbygging med utgangspunkt i de prognoser som foreligger.

Notatet ble oversendt til Stortinget 11. mai 1978 sammen med en anmodning om å utsette behandlingen av Orkla/Grana- og Alta-utbyggingen til etter at den nye energimeldingen forelå.

26. juni 1978 la NVE fram en uttalelse til Olje- og energidepartementet i forbindelse med den nye energimeldingen. En viktig del av denne uttalelsen var nye prognoser for kraftforbruket fram til år 2000.

NNV rettet sterk kritikk mot disse prognosene, bl.a. fordi det ikke var tatt hensyn til de nye forutsetningene for Regjeringens økonomiske politikk som kom til uttrykk i Tillegg til Langtidsprogrammet 1978—81.

Denne kritikken ble fulgt opp av pressemelding og en rekke avisartikler om kraftbehovet.

I begynnelsen av september sendte NNV ut en ny pressemelding hvor det ble slått fast at NVE's påstander om kraftmangel i 1980-årene bygger på sviktende forutsetninger.

På formannsmøtet 15.—16. september ble heftet «Ingen kraftkrise i Norge» presentert. Dette heftet inneholder utførlig informasjon om kraftsituasjonen her i landet.

Heftet er bl.a. distribuert via kretsforeningene og har fått stor utbredelse.

I uttalelsen 26. juni hadde NVE varslet nye prognoser i løpet av høsten 1978.

Til tross for mange oppfordringer gjennom pressen og i Stortinget ble det ikke lagt fram nye prognoser i 1978.

I brev av 21. desember 1978 til Olje- og energidepartementet kritiserte NNV dette løftebruddet fra NVE's side. NNV foreslo i brevet at prognosearbeidet i sin helhet nå bør overlates til et interdepartementalt utvalg som ble nedsatt høsten 1977. Dette utvalget skal i forbindelse med den nye energimeldingen legge fram samlede prognoser for energiforbruket fram til 1990 under ulike forutsetninger og med bruk av ulike virkemidler.

I desember ble det også rettet en henvendelse til NVE om å få utlevert reviderte fylkesprognoser pr. 1.10. 1978. NNV hadde tidligere på høsten vurdert prognosene for Finnmark fylke i forbindelse med Alta-utbyggingen og kommet fram til at disse prognosene var urealistisk høye.

Energiøkonomisering.

Vassdragsvernrådet sendte 14. april 1978 et brev til Olje- og energidepartementet med synspunkter på Regjeringens Handlingsprogram for Energiøkonomisering som Regjeringen hadde lagt fram i august 1978. I brevet ble det etterlyst en klargjøring av motivene for energiøkonomisering i Norge hvor naturvernmessige, økologiske og ressursmessige betraktninger burde fremheves.

Det ble påpekt at målsettingen i handlingsprogrammet synes altfor beskjeden og at det ønskede økonomiseringspotensialet sannsynligvis kunne dobles.

I svaret fra departementet ble det vist til den bebudede stortingsmelding om energiøkonomisering. Det var meningen at denne meldingen skulle komme våren 1978, og man valgte bl.a. derfor energiøkonomisering som et hovedtema på representantskapsmøtet.

Stortingsmeldingen forelå imidlertid ikke for 8. desember (St.meld. nr. 42 (1978-79)).

4.2 Kjernekraft, varmekraft.

Kjernekraftutvalgets innstilling.

På en pressekonferanse den 12.10. la Granliutvalget fram sin rapport. Dagen etter arrangerte Aksjon mot atomkraft og NNV i fellesskap en pressekonferanse. Her la bl. a. Utvalgets mindretall, representert ved Paul Hofseth, fram sitt syn på utvalgets arbeid og innstilling.

Følgende pressemelding ble utsendt:

«Aksjon mot Atomkraft og Norges Naturvernforbund kan ikke akseptere flertallets innstilling om kjernekraft og sikkerhet. Innstillingen er på en rekke punkter mangelfull og lite tillitvekkende. Den befatter seg bare med ulykkesrisikoen ved drift av lettvannsreaktorer. Mangelen på uran vil allerede i løpet av noen tiår tvinge frem bruken av avls-reaktorer. Sikkerhetsproblemene knyttet til avls-reaktorer er av en helt annen størrelse enn de allerede meget alvorlige problemer som følger med lettvannsreaktorer. Av denne grunn må innstillingen allerede ved avleveringen betegnes som uaktuell og av minimal verdi for den offentlige debatt.

De vurderinger som er gjort av ulykkesrisiko, bygger i mange tilfeller på feilaktige eller uforsvarlige optimistiske premisser. Flere viktige risikofaktorer er ikke vurdert i rapporten.

Utvalget har foretatt sammenligninger mellom atomkraft og kraftverk fyrt med olje, kull eller gass. Dette er etter Aksjon mot Atomkraft og Norges Naturvernforbunds mening en helt utillatelig innskrenking av diskusjonsgrunnlaget. Skal man først vurdere ulike energikilder mot hverandre, må også sol, vind, bølgeenergi tas med, og man kan heller ikke se bort fra de store muligheter som ligger i energisparing.

Norges Naturvernforbund og Aksjon mot Atomkraft mener at det med en fornuftig energipolitikk ikke vil være behov for atomkraftverk i Norge, og at debatten om atomkraftverk heretter også må omfatte de samfunnmessige og politiske konsekvenser i minst like stor grad som de teknologiske sider».

Granliutvalgets innstilling ble senere sendt forbundet til uttalelse på vanlig måte —

med frist til våren 1979 til å komme med merknader».

Øye Varmekraftverk i Kvinesdal.

Tinfos Papirfabrikk søkte i september om konsesjon for anlegg og drift av øye Varmekraftverk ved Øye Smelteverk i Kvinesdal. Kraftverket skal bygges for å nyttiggjøre seg energien i brennbar avgass fra to manganovner. Midlere årsproduksjon var satt til ca. 75 GWh — en energimengde som ellers ville gå tapt. Kraften skulle tilkobles samkjøringsnettet.

Forbundet fant prosjektet meget positivt. Vi karakteriserte det som et fornuftig praktisk økonomiseringstiltak og burde som sådant være et eksempel til etterfølgelse fra andre industribedrifter. Mulighetene for bygging av et fjernvarmenett i tilknytning til verket burde imidlertid ha vært nærmere utredet. Dette mente vi ville ha vært en naturlig kommunal oppgave.

4.3 Vannkraft.

Vannkraftutbygging. Forsøk på å stimulere diverse organisasjoner til innsats.

I forbindelse med Orkla-saken forsøkte NNV også å informere og påvirke en rekke nærings- og politiske organisasjoner. Denne form for opinionspåvirkende arbeid, mente forbundet burde være aktuell også for andre truede vassdrag. I juni var NNV derfor med på å ta initiativ til en uformell kontaktsomhet mellom en rekke organisasjoner. Flere møter ble avholdt i 1978 — og arbeidet vil bli forsøkt opprettholdt også i det kommende år. Det bør presiseres at dette ikke dreier seg om noe formelt samarbeid — vår hensikt er å informere om NNV's syn, samt å påvirke organisasjonene til å øve større påvirkning internt.

Verneplan II for vassdrag — Kommentarer til Hovedstyrets uttalelse.

Jfr. Årsmelding 1976 og 1977.

I september 1976 avga forbundet en fylldig kommentar til Sperstad-utvalgets innstilling.

I en pressemelding i desember 1977 ble hovedinnholdet i Hovedstyrets innstilling om Verneplan II kommentert.

I april 1978 sendte forbundet en mer detaljert uttalelse til Olje- og energidepartementet — etter å ha innhentet synspunkter fra kretsforeningene.

Ved siden av kommentarer til enkeltvassdrag, uttalte forbundet generelt bl. a.:

— Hovedstyrets uttalelse må karakteriseres som et nedslående dokument.

— Åtte av de vassdragene Sperstadutvalget ønsket å gi varig vern, henviser Hovedstyret til konsesjonsbehandling. Dette gjelder bl.a. Øvre Glomma og Lomsdalsvassdraget. Også Forravassdraget henviser Hovedstyret til samme behandling.

— Forbundet slo fast at en fortsatt vannkraftutbygging utover det som allerede var vedtatt utbygd ikke er nødvendig for å dekke det reelle kraftbehov.

Naturvernforbundet kom også i en pressemelding i juli med sterk kritikk av Vassdragsvesenets utbyggingspolitikk som fremkommet i NVE's årsmelding «Vår virksomhet 1977» og sett i forhold til Verneplan II for vassdrag.

Orkla.

Jfr. Årsmelding 1977.

Forbundets sterke engasjement i Orkla-saken fortsatte kontinuerlig fram til Stortingets vedtak den 25. mai — om full utbygging.

De viktigste stoppesteder i forbundets behandling av denne saken i løpet av året, var følgende:

3. januar.

I en pressemelding uttrykte forbundet dyp bekymring over meldingene om at Regjeringen ville tilrå full utbygging. Vi sluttet oss helt til det syn Arbeiderbladet i en leder den 27. desember ga uttrykk for: «Mange vil komme til å måle troverdigheten av Arbeiderpartiets mer markerte miljøvernprofil opp mot behandlingen av denne saken».

Dersom det ble gitt grønt lys for utbygging av Orkla — der verneargumentene var helt dominerende — ville det se svart ut for alt videre arbeid for vern av vassdrag i Norge. Særlig nedslående ville det være dersom ikke engang Innerdalen ble spart. En eventuell Orkla-utbygging ville etter forbundets mening være et skoleeksempel på hvordan kortsiktige målsettinger kan utarme bygdesamfunn og rasere naturverdier.

27. januar.

I en pressemelding uttrykte forbundet sin reaksjon på Regjeringens vedtak om full utbygging. Orkla-utbyggingen er et alvorlig feilgrep og de planlagte inngrep på Nerskogen bør karakteriseres som voldshandlinger. Kon-

sekvensene av utbyggingen er dessuten mangelfullt utredet.

Dette gjelder klima, jordbruk, dyreliv og fiske.

9. mars.

I en henvendelse til Stortingets presidentskap ba forbundet om at også Landbrukskomitéen og Kommunal- og miljøvernkomitéen måtte få delta i behandlingen av saken — som etter forbundets mening var en av de største bevisste jordødingssaker i landets historie.

Forbundet mente ellers at Kommunal- og miljøvernkomitéen burde delta i behandlingen av alle vassdrags saker.

Konkret til proposisjonens innhold hadde forbundet merket seg at den nøye gjennomgår de tungtveiende argumenter for vern — m.a.o. er konklusjonen stikk i strid med argumentene.

20 mars.

Forbundet sendte samtlige stortingsrepresentanter en utførlig dokumentasjon av to av de mange viktige vernehensynene i saken: nødvendigheten av å bevare våre produktive jordarealer samt hensynet til de sårbare lokalsamfunnene Nerskogen og Kvikne. Vi hadde sammenstilt målsettinger og virkemidler slik disse var formulert i ernærings- og matforsyningsmeldingen (St.meld. 32 for 1975—76) og meldingen om landbrukspolitikken (St.meld. 14 for 1976/77) — med hva en neddemming av de to magasinområdene i praksis ville innebære, belyst ved sitater fra Landbruksdepartementets uttalelse i saken (des. -76) og en rapport utgitt i 1975 fra Norges landbruksøkonomiske institutt om Nerskogens jordbruksmessige betydning.

7. april.

I et brev til Industrikomiteen konkluderte forbundet med at det ikke var behov for å bygge ut Orkla/Grana for å sikre nok kraft i årene framover. Regjeringens vedtak var derfor fattet på sviktende grunnlag.

Det var dokumentert at utbyggingen ville ha meget omfattende skadevirkninger. Utbyggingen ville ikke gi nye varige arbeidsplasser i de berørte kommuner, men ville i stedet gjennom sin negative virkning på primærnæringene svekke næringsgrunnlaget i disse bygdene.

Norges Naturvernforbund rettet derfor en siste innstendig anmodning til Stortingets industrikomite om å gå imot utbyggingen — eller i det minste utsette saken.

Samme dag hadde representanter for Naturvernforbundet et møte med Industrikomiteen.

Her slo vi fast at all vannkraftutbygging ut over det som allerede er vedtatt utbygget her i landet er virkeligheten var en oppfordring til sløsing. I realiteten var det idag ikke behov for ytterligere kraftutbygging, noe som blant annet innebær at den planlagte regulering av Orkla, med de uoverskuelige skadevirkninger den ville føre med seg, ville være å ofre verdier i form av produksjonsjord, arbeidsplasser og naturverdier til fordel for et overforbruk av elektrisk energi. Vår delegasjon tok utgangspunkt i ikke offentliggjorte rapporter fra Vattenutvalget — en arbeidsgruppe for energiforbruk, prognoser og styringsmuligheter nedsatt av Finansdepartementet.

Delegasjonen, der også representanter for de sterkeste berørte bygdene i forbindelse med Orklautbyggingen var med, påpekte dessuten alvorlige mangler ved konsesjonssøknaden og klanderverdig saksbehandling. Delegasjonen avviste alle argumenter om at det finnes annen jord å dyrke til erstatning for de arealene som går tapt. I fremtiden vil man trenge både den jorda som nå er truet av neddemming og de andre potensielle dyrkings- og beiteområdene i bygdene. I dag er jordbruket i ekspansjon i de berørte bygdene, og ungdom satser på jordbruket. En utbygging vil ramme bygdesamfunn i sunn utvikling og føre til varig tap av arbeidsplasser.

Skadevirkninger på vilt og på naturforholdene generelt ble også understreket, og ikke minst la Naturvernforbundets representanter vekt på klimaendringene som vil følge en utbygging. Et nytt moment i saken var at klimaundersøkelsene i forbindelse med Orklautbyggingen var illusoriske.

11. mai.

Det vil være meningsløst og uansvarlig å vedta ytterligere kraftutbygging på grunnlag av de prognoser som foreligger i dag, hevdet forbundet i et notat til Stortinget. Her ble det slått fast at påstandene om kraftkrise var fullstendig misvisende. Med støtte i utredninger fra fremstående økonomer, pekte forbundet på at man bl. a. ved hjelp av energioptimeringstiltak ville unngå mangel på elektrisk energi. I det minste krevde vi at saken ble utsatt til etter behandlingen av energimeldingen.

Sammen med notatet ble det sendt en tilbakevisning av en del beskyldninger som fyl-

kesrådmannen i Hedmark i et brev til Stortinget hadde rettet mot Naturvernforbundet.

12. mai.

Forbundet uttrykte i en pressemelding stor skuffelse over Industrikomiteens flertallsinnstilling. Vi fant argumentasjonen flere steder helt meningsløs. Komiteflertallet så bl. a. bort fra at vi har et godt utbygd samkjøringsnett. Videre hadde vi merket oss utsagnet om at de miljø- og jordbruksmessige skadevirkninger var blitt begrenset — en påstand vi fant freidig og misvisende. Vi karakteriserte uttalelsen som en hån mot befolkningen på Nerskogen og i Kvikne.

23. mai.

I et brev til Stortinget kom vi med en del kommentarer til Industrikomiteens innstilling. Vi påviste vesentlige mangler og feil i innstillingen og vi fant det meget beklagelig om Stortinget på grunnlag av flertallsinnstillingen ville gi sin tilslutning til konsesjonssøknaden.

Vi rettet en siste inntrengende anmodning til Stortinget om å avslå eller utsette søknaden.

Samme dag arrangerte forbundet, sammen med Natur og Ungdom og en rekke politiske og upolitiske ungdomslag et stort folkemøte i KFUM-huset i Oslo.

25. mai.

Med 96 mot 41 stemmer vedtok Stortinget full utbygging av Orkla-vassdraget.

— — —
Ved siden av de nevnte tiltak som forbundet iverksatte for å redde Orkla, må bl. a. nevnes:

En rekke avisartikler, møter med embedsmenn og politikere, organisasjoner og institusjoner, foredragsvirksomhet og gjentatte forsøk på å få istand et «På Sparket»-program. I det hele tatt forsøkte forbundet alle tenkelige lovlige midler for å hindre denne utbyggingen.

10. juni.

I et brev til Stortinget beklaget forbundets representantskap sterkt avgjørelsen den 25. mai. Representantskapet ga også uttrykk for dyp skuffelse over kvaliteten av den argumentasjon mange stortingsrepresentanter benyttet seg av. Den vitnet om mangel på for-

ståelse og respekt for folkemeningen og de spilleregler som er innebygget i vår demokratiske beslutningsprosess, hevdet representantskapet — som samtidig ga honnør til de 7 representanter som konsekvent gikk inn for vern av hele vassdraget.

15. desember.

I et brev til Stortingspresidenten slo Norges Naturvernforbund fast at landet ikke trenger den kraften som en utbygging av Orklavassdraget vil gi. Naturvernforbundet ba derfor om at Stortinget revurderer vedtaket om en regulering av dette vassdraget. De prognoser som lå til grunn for utbyggingsvedtaket var utarbeidet før Regjeringen la frem tillegget til langstidsprogrammet med nye forutsetninger for landets økonomiske politikk. Disse nye forutsetninger vil få store konsekvenser også for etterspørselen etter elektrisk kraft, påpeker Naturvernforbundet.

Det er nå alment kjent, hevdet forbundet, at prognosene for energibehovet vil bli vesentlig lavere enn tidligere antatt, noe også fremtredende funksjonærer i Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen offentlig hadde gjort oppmerksom på.

Alta/Kautokeinovassdraget. (Jfr. årsmelding 1977).

Samtidig med at Regjeringen 27/1 1978 la fram stortingsproposisjonen om utbygging av Orkla/Grana, ble det også gjort kjent at man hadde vedtatt å foreslå utbygging av Altavassdraget.

Utbyggingen vil omfatte Savtso kraftstasjon med magasin i Virdnejavri, mens Iesjavri, Iesjåkka, Joatka, Fallejåkka og Gålgutjåkka ble foreslått varig vernet.

Den planlagte utbygging vil gi en midlere kraftproduksjon på 625 GWh fordelt på 240 GWh vinterkraft og 385 GWh sommerkraft. Fastkraftproduksjonen er beregnet til 425 GWh.

St.prp. nr. 107 (1977—78): Om statsregulering av Altavassdraget i Finnmark fylke passerte Statsråd 10. mars 1978.

Industrikomiteen hadde 3. april et åpent møte i Alta hvor stortingsproposisjonen ble presentert. Det fremkom under møtet sterk kritikk mot utbyggingsplanene. Delvis som en følge av dette og fordi Industrikomiteen ønsket en ny befaring, valgte komiteen å utsette saken til høstsessjonen.

NNV kunne derved også konsentrere seg om arbeidet med Orkla-utbyggingen, selv om sekretariatet hele tiden hadde nær kontakt med Altautvalget for bevaring av Alta/Kautokeinovassdraget.

10. og 11. august besøkte NNV's generalsekretær Alta og hadde møter med representanter for Altautvalget, den nystartede Folkeaksjonen mot utbygging av Alta/Kautokeinovassdraget og Alta Laksefiskeri Interessentskap. Planene for det videre arbeid med saken ble her diskutert og hele det senere arbeid har vært preget av et godt samarbeid mellom NNV og motstandsinteressene i Alta.

10. oktober 1978 møtte NNV Stortingets industrikomite sammen med representanter for Alta og det ble også samme dag holdt en pressekonferanse. I et brev som ble levert Industrikomiteen under møtet kom NNV med en utførlig kommentar til stortingsproposisjonen. Det ble vist til forbundets uttalelse av 9/1 -76 om Statskraftverkernes konsesjonssøknad og gitt supplerende opplysninger om:

- Behovet for utbygging og alternativer til denne.
- Nytteverdien av Savtso kraftverk.
- Skadevirkninger ved utbyggingen.
- Saksbehandlingen.

Konklusjonen i brevet var en innstendig henstilling til Industrikomiteen om å avvise utbyggingsplanene. Alternativt foreslo NNV at saken måtte utsettes inntil det er foretatt ytterligere utredninger om skadevirkningen ved utbyggingen og andre måter å dekke kraftbehovet i Finnmark på.

En tilsvarende anmodning ble levert i et fellesbrev fra Altautvalget, Folkeaksjonen og Alta Laksefiskeri Interessentskap. Sentralt i diskusjonen på møtet med Industrikomiteen sto en ny rapport fra den skotske lakseekspert, S. Drummond Sedgwick. Konklusjonen i denne rapporten var at Alta vil kunne ødelegges som lakselv ved en utbygging.

I brev av 12. oktober til miljøvernminister Gro Harlem Brundtland påpekte NNV at Miljøverndepartementet etter dette måtte ha en klar plikt til å vurdere konsekvensene av en eventuell utbyggings virkninger på laksefisket på ny.

I løpet av oktober utarbeidet NNV en fyldig brosjyre «Altavassdraget må vernes» som ble distribuert til samtlige stortingsrepresentanter, de politiske partier, en rekke organisasjoner, pressen m. v.

Det var også en rekke møter med stortingsrepresentanter og andre politikere, foruten intervjuer og artikler.

3. november la Industrikomiteen fram sin innstilling hvor et flertall bestående av Arbeiderpartiets og Høyres representanter sluttet seg til Regjeringens forslag. Industrikomiteen forutsatte at Regjeringen fremmet forslag for Stortinget om varig vern av Skaidi og Kvæningen. NNV kommenterte Industrikomiteens innstilling i brev m/vedlegg 20. november. Forbundet påviste at innstillingen på flere punkter er misvisende og mangelfull og at den også inneholder flere direkte feil. NNV's konklusjon i brevet var at det ville være uforvarlig og unødvendig å vedta en utbygging av Altavassdraget. Et minstekrav måtte være at saken utsettes. Det ble i tiden fram til den endelige behandling i Stortinget drevet en intens lobbyvirksomhet i Stortinget. NNV sendte også flere brev til Stortingets partigrupper. NNV ble såvel i brev som gjennom avisartikler bedt om å legge fram alternativer til Altautbyggingen.

Det ble også arrangert et demonstrasjonstog i Oslo søndag 26/11.

Alle disse anstrengelser var forgjeves: 30/11 vedtok Stortinget med 90 mot 36 stemmer å bygge ut Altavassdraget. Et forslag om å utsette saken ble først forkastet med 85 mot 41 stemmer. Dermed var det satt en foreløpig sluttstrek for mer enn 10 års kamp for å verne Alta/Kautokeinovassdraget, og naturverninteressene hadde lidd et nytt alvorlig nederlag.

Gaularvassdraget (Jfr. årsmelding 1976.)

Følgende pressemelding ble sendt ut fra NVE 17. januar: «Etter at Sogn og Fjordane Kraftverk har søkt om løyve til å endre planane for regulering og utbygging av Gaularvassdraget har hovudstyret i Noregs Vassdrags- og elektrisitetvesen handsama saka på nytt og har kome med ny tilråding til Olje- og energidepartementet.

Hovudstyret gjekk under handsaminga av saka i 1974 inn for at ein ikkje skulle byggja ut nedste delen av Gaularvassdraget og såleis spare Osfossen og det viktigaste av den lakseførande delen. På grunn av dei samrøystes fråsegner frå grunneigarar, kommunestyret og fylkestinget gjekk 5 av hovudstyrets 6 medlemmer nå inn for utbygging til sjøen — d.v.s. til og med Osfossen.

Hovudstyret rår samrøystes til at utbygginga i Haukedalen blir gjort etter det nye alternativet, og Grønengstølsvatnet blir dermed spart.

Når det gjeld Vetlefjordvassdraget er hovudstyret framleis av den meining at den beste løysinga så vel økonomisk som ressurs-

messig vil vera å byggja dette ut mot Gaular. Men sidan søkjaren har trekt denne delen av søknaden attende i samsvar med distriktet sitt ynskje, finn hovudstyret det rett å tilrå at Gaularvassdraget blir utbygd etter den søknaden som ligg føre.»

Informasjonskomiteen for Gaularvassdraget fortsatte i 1978 sitt utrettelige arbeid for å hindre utbygging og fremførte selysagt også sitt syn overfor OED på Hovedstyrets innstilling.

Forbundets juridiske komité hadde også et møte med Informasjonskomiteen for å drøfte visse sider ved innstillingen. Ellers hadde forbundet gjennom hele året jevnlig kontakt med representanter for Gaularkomiteen.

I august kommenterte også SRN Hovedstyrets innstilling. Foreningene mente det nye utbyggingsalternativet hadde både fordeler og ulemper i forhold til de opprinnelige planer, men man sto fortsatt på følgende hovedhensyn:

«Det synes helt meningsløst for alltid å ødelegge så store og mangeartede verdier i natur og primærnæring. For oss er det helt klart at de store verdiene dette vassdraget rommer kombinert med de skadevirkningene som vil følge av en kraftutbygging må føre til at Gaularvassdraget gis varig vern.»

Tatt i betraktning de store verneverdiene i vassdraget, ba foreningene om at Gaula måtte tas med på verneplan II for vassdrag. Ikke i noe tilfelle måtte konsesjonssøknad fremmes for Stortinget før etter at energimeldingen var behandlet.

Raumavassdraget. (Jfr. årsmelding 1976).

I november ble forbundet gjort kjent med at fylkestinget den 6. desember på nytt skulle ta standpunkt til spørsmålet om innsending av konsesjonssøknad for utbygging av Rauma (Fylkeskommunen eier 46% av aksjene i Møre og Romsdal kraftselskap).

I en henvendelse til fylkestinget i november fra SRN, gikk foreningene bl. a. i rette med den problemstillingen fylkesrådmannen tidligere hadde formulert overfor fylkets næringsutvalg. Her hevdet fylkesrådmannen at det var Stortingets forutsetning at Rauma skulle konsesjonsbehandles og at det bare var gjennom en slik behandling at vassdraget eventuelt kunne bli vernet.

De tre foreningene fant det nødvendig å presisere at Stortingets vedtak av 6. april 1973 naturligvis ikke betydde at Møre og Romsdal Kraftselskap hadde pålegg om å sende inn konsesjonssøknad, her sto man helt fritt. Dette hadde vi fått bekreftet hos eks-

pedisjonssjef Dehli i Olje- og energidepartementets vassdrags- og kraftforsyningsavdeling.

Fylkesrådmannens oppfatning om at alle såvel de som ønsket utbygging som vern, burde være interessert i at Raumavassdraget ble konsesjonsbehandlet, fant foreningene sterkt misvisende. Ved innsending av konsesjonssøknad utløses automatisk et økt utbyggingspress. I Sperstadutvalgets første innstilling (Verneplan 1) var det dessuten klart dokumentert at konsesjonsbehandling så å si uten unntak ender i vedtak om utbygging. Ved derimot å unnlate å søke konsesjon blir vassdraget automatisk vernet mot utbygging.

Organisasjonene anbefaler derfor de fylkestingsrepresentanter som ønsket vern av Rauma om å stemme NEI til innsending av konsesjonssøknad.

Fylkestinget vedtok med 54 mot 17 stemmer å avvise innsending av søknad.

Selv om forbundet sentralt ikke hadde så mye befatning med Rauma i 1978, må nevnes at Fellesutvalget for bevaring av Rauma/Ulvåa og Møre og Romsdal Naturvern (som også deltar i Fellesutvalget) arbeidet meget iherdig gjennom hele året for å hindre gjenopptakelse av utbyggingsplanene.

Forravassdraget. (Jfr. årsmelding 1977).

Sommeren 1978 sendte Nord-Trøndelag E-verk inn konsesjonssøknad om utbygging av Forravassdraget.

Ved å starte konsesjonsbehandlingen for Forra, spesielt i kommunene, før Stortinget har tatt stilling til Verneplan II, vil den situasjon lett kunne oppstå at Stortinget vil føle seg bundet av de kommunestyrevedtak som fattes vedr. konsesjonssøknaden for Forra.

Forbundet finner en slik situasjon svært uheldig. Vi henstilte derfor til Miljøverndepartementet i juni om å bidra til at konsesjonsbehandlingen ble stilt i bero til Stortinget hadde behandlet Verneplan II for vassdrag.

En tilsvarende henvendelse ble sendt Olje- og energidepartementet. Vi understreket verneverdiene i området og minnet om at Sperstadutvalget enstemmig hadde gått inn for vern av vassdraget. Vi henstilte derfor til departementet om å anbefale varig vern av Forra i proposisjonen om verneplan II.

Miljøverndepartementet fulgte opp vår henvendelse ved at man i juli ba Olje- og

energidepartementet benytte seg av § 7 i Vassdragsreguleringsloven — og utsette behandlingen av konsesjonssaken til verneplanen var ferdigbehandlet. (§ 7 gir Olje- og energidepartementet mulighet til å utsette behandlingen av en søknad i påvente av en samlet plan for vassdragsutbygging for et større område, såsant dette ansees nødvendig for å vurdere verneinteressene).

Olje- og energidepartementet tok anmodningen til følge — konsesjonssøknaden er inntil videre lagt på is.

Øvre Glomma, Hovedstyrets behandling. (Jfr. årsmelding 1976).

I et brev til NVE's hovedstyre i april ga vi uttrykk for at sluttbehandlingen av konsesjonssaken (som bl. a. omfatter Øvre Glomma) måtte utstå til Stortinget hadde tatt stilling til verneplan II for vassdrag. NNV viste ellers til tidligere uttalelser. NNV tilbakeviste også fremkomne påstander om at et evt. vedtak om opprettelse av et landskapsvernområde ville hindre utviklingen av jordbruket innen området.

b) SRN's uttalelse.

Da NVE tilrådte at konsesjon skulle bli gitt for regulering av Øvre Glomma, reagerte SRN straks på dette. I en uttalelse til Olje- og energidepartementet i august, ble det vist til Verneplan II's konklusjoner. Her blir Øvre Glomma tilrådd varig vern. SRN så det som et nødvendig ledd i en forsvarlig saksgang at behandlingen av konsesjonssøknaden utsettes inntil Verneplan II er ferdigbehandlet i Stortinget.

Hovedstyret anbefalte likevel konsesjonssøknaden. I en henvendelse til Olje- og energidepartementet i september gjentok forbundet de viktigste verneargumentene og henstilte til departementet om ikke å fremme proposisjon om utbyggingsøknader før Stortinget hadde tatt stilling til verneplan II.

Åmli Kraftverk, Aust-Agder.

Aust-Agder Kraftlag la i oktober frem søknad om utbygging av Åmfossen i Nidelv.

Aust-Agder Naturvern mente det var helt unødvendig, ut fra den gode kraftdekning på landsbasis, å fremme denne søknaden.

Foreningen påviste dessuten at søknaden led av en rekke mangler. Forbundet sentralt støttet i en uttalelse til NVE foreningens syn.

4.4 Kraftlinjer

380 KV-ledningen Sima—Dagali. (Jfr. årsmelding 1977).

Terrengskader ved mastetransport.

Ved bygging av kraftlinjen Sima—Dagali førte bakketransport av master til store terrengskader innen Hol kommune. Buskerud Natur- og Miljøvernforening engasjerte seg sterkt i saken. Også forbundet sentralt tok opp saken i et brev til Miljøverndepartementet i september.

Her henviste vi til Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag der det bl. a. blir gitt pålegg om at motorferdsel skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljøet.

Vi mente mastetransporten var et klart eksempel på brudd med denne bestemmelse og ba departementet engasjere seg i saken.

275 KV-ledning Duge—Rosskrepp—Kvinnen—Solhom i Vest-Agder.

I oktober 1977 la NVE, Statskraftverkene fram planer om å bygge og drive en ca. 49 km lang 275 kV kraftledning fra friluftsanlegget ved Duge kraftverk i Forsand kommune i Rogaland fylke, via Rosskrepp og Kvinnen kraftverk i Sirdal kommune, til friluftsanlegget ved Solholm kraftverk i Kvinesdal kommune i Vest-Agder fylke.

Ledningen var iflg. NVE nødvendig for å knytte de ovenfor nevnte kraftverk til overføringsnett i Sør-Norge, samtidig som den vil styrke dette nettet.

Mastene blir bygget av stål.

Forbundet sluttet seg i en uttalelse til kommentarene fra Vest-Agder Naturvern og Rogaland Naturvern. Foreningene mente at linjene i grove trekk hadde fått en fornuftig trasé. Vest-Agder Naturvern uttalte:

«Linjen må jo frem, og etter hva jeg kan se følger den i store trekk allerede foretatte naturinngrep.

Duge—Ørnefjell, følger anleggsveien til Svartevatn, den følger også anleggsveien mot Rosskreppfjorden fra Rosskrepp—Kvinnen langs Kvifjorden til Solhom ser det ut til at linjene ligger lavt i terrenget. Vest for Kvifjorden følger linjen i grove trekk en nedlagt, merket turistløype.»

275 KV-ledning Refsdal—Evanger.

Statskraftverkene sendte i oktober 1977 ut sitt forslag for kraftledningstrasé for strekningen Refsdal—Evanger med tilknytning til Steinsland og Mongstad.

Vestlandske Naturvernforening og Bergen Turlag samarbeidet om en uttalelse som NNV sentralt sluttet seg til. I denne blir det pekt

på at prosjektet berører sentrale deler i Stølsheimen hvor friluftinteressene er store og økende. Man kunne ikke akseptere noen av de foreslåtte traseene og foreningene fremmet et eget forslag der traseen i stor grad følger dalsøkk og går langs fjellsider. Linjen vil dermed bli mindre skjemmende i terrenget.

Trasévalg for kraftlinjen Rendalen—Engerdal i Hedmark.

I et brev til NVE i september ga NNV honnør til Rendalen kommune og Hedmark kraftlag for at de hadde gått inn for å legge kraftlinjen Rendal—Engerdal langs vegen på samme strekning — i stedet for å legge traseen gjennom Fuggdalen, som var et annet alternativ. Fuggdalsalternativet mente forbundet var svært uheldig — en kraftledning her ville i vesentlig grad forringe naturen i Sølennområdet, som også Rendalen kommune og Hedmark fylke har betegnet som meget verneverdig.

Forbundet henstilte til NVE om at alternativet med å legge linja langs vegen ble fulgt under den videre behandling av saken.

275 KV-ledning Vang—Minne—Frogner i Hedmark/Akershus.

I mai 1977 la Statskraftverkene fram alternative forslag til kraftledningstraseer for strekningen Vang—Minne—Frogner.

Ledningen vil iflg. NVE bety en viktig styrking av nord—sør forbindelsen i området og dekke behovet for en sikrere forsyning i distriktet.

Forbundet avga en kort kommentar for strekningen Vang—Minne — på grunnlag av synspunkter innhentet fra Hedmark Naturvern. Vi hadde ingen vesentlige innvendinger mot det trasévalg Statskraftverkene primært gikk inn for.

5. FORURENSNING OG STØY

5.1. Forurensning av luft.

Sur nedbør-problemet. (Jfr. årsmelding 1976).

Representantskapet i Naturvernforbundet støttet i en uttalelse det arbeid myndighetene utfører for å skape internasjonal forståelse for de skader sur nedbør påfører naturgrunnet.

Representantskapet mente at dette arbeidet måtte styrkes betraktelig for at positive resultater skal kunne oppnås så snart som mulig. Forbundet påpekte at store deler av landet nå er rammet av den sure nedbøren. Dette gjelder også Finnmark hvor selve næringsgrunnet for reindriftsnæringen kan

svekkes og dermed også et viktig element i samekulturen.

For å nå fram internasjonalt, måtte norske myndigheter være seg sitt ansvar bevisst i langt større grad når det gjaldt forurensninger, hevdet vi. NNV ba derfor om at det ble fastsatt strenge grenser for SO₂-utslipp fra norsk industri og at alle planer om olje- og kullbaserte varmekraftverk ble skrinlagt.

Forbrenning til havs av klorerte hydrokarboner.

I september uttalte NNV seg til SFT om Norsk Hydros søknad om hvert år å få lov til å forbrenne 1—4 tonn klorerte hydrokarboner. Søkeren mente man ville oppnå en tilfredsstillende destruksjon av avfallet på denne måten — uten vesentlige miljømessige ulemper.

Forbundet mente, etter samråd med Telemark Natur- og Miljøvern, at denne søknaden hadde svært mye til felles med Norsk Hydros tidligere søknad om forbrenning til havs av 9000 tonn EDC-tjære. Vi hadde de samme motforestillinger til den aktuelle søknad som til den foregående (Jfr. årsmelding -77).

Vi merket oss ellers de vage formuleringer i SFT's brev om «tilfredsstillende destruksjon» og «ikke vesentlige miljømessige ulemper» og understreket at

- pentaklorbenzen, heksaklorbenzen og oktoklorsyren er ekstremt giftige stoffer. NIVA har påpekt at giftvirkning og persistens til pentaklorbenzen og oktoklorsyren ikke er kjent.
- lufttransport av forurensninger skjer over store avstander.

5.2. Forurensning av vann.

Dumping av radioaktivt avfall i havet.

I desember sendte de ideelle naturvernorganisasjonene i Island, Finland, Sverige og Norge en felles henstilling til sine respektive lands regjeringer, samt FN og IMCO — om å medvirke til å få vedtatt et totalforbud mot dumping av radioaktivt avfall i havet.

Bakgrunnen for henstillingen var den stadig økende bruk av kjernekraft i energiforsyningen. Produksjonen av lavt og middels aktivt avfall kan i de nordiske land bli ca. 10 000 m³ pr. år i 90-årene. Pr. idag har man ingen tilfredsstillende løsning på avfallsproblemet. Enkelte land dumper avfallet i sjøen. Denne metoden er etter foreningenes mening spesielt alarmerende fordi muligheten for fremtidig kontroll med avfallet dermed ikke er mulig.

Etter en gjennomgåelse av de eksisterende internasjonale marine miljøvernkonvensjonene (London 1972, Oslo 1972 og Paris 1974), konkluderte foreningene med at ingen av disse hindret dumping av middels- og lavaktivt avfall. Et slikt forbud burde imidlertid innføres, mente man, og viste til undersøkelser som indikerte skade på livsformer i havet som følge av radioaktiv påvirkning.

NNV mottok svar på henvendelsen både fra OED og MD. Her blir det presisert at Norges holdning er klar: I mange år har man i internasjonale fora arbeidet for å få istand forbud mot slik dumping — uten foreløpig å ha lyktes. Ved eventuell kjernekraftproduksjon i Norge, vil slik dumping ikke bli tillatt.

OED opplyste at man for tiden anså det vanskelig å få istand et internasjonalt forbud, men uttalte videre: «En har imidlertid oppnådd forståelse av behov for målprogrammer og fortsatte undersøkelser. De nordiske land deltar i møter og uttaler seg om dumpeprogrammer for derved å søke å påvirke de land som dumper slikt avfall, samtidig som en får innblikk i de tekniske arrangementer omkring dumping. Når det gjelder høyaktivt avfall er idag alle aktuelle land enig i ikke å dumpe dette i havet.»

Forslag til forskrifter for utslipp fra fiskeforedlingsanlegg.

SFT sendte i januar ut et forslag til forskrifter for utslipp fra fiskeforedlingsanlegg. Forskriftene omfattet utslipp av avfall og avløpsvann med pålegg om at slike anlegg måtte søke SFT om utslippstillatesle innen 1/1 1979. For utslipp som er etablert før forskriftenes ikrafttreden ble det foreslått at forurensningsbegrensende tiltak skal være iverksatt innen 1/1 1980.

Det ble videre bl. a. foreslått at produktionsrester skulle samles opp og behandles slik at det ikke førte til forurensning. Utslipp av sløyeavfall og andre fiskerester utgjør den vesentlige kilden til forurensning fra fiskeforedlingsindustrien og har til dels ført til store lokale ulemper av både hygienisk og uestetisk art.

Sekretariatet i NNV innhentet synspunkter på forslaget til forskrifter fra våre berørte kretsforeninger. VNV avga en fyldig kommentar som NNV i sin uttalelse til SFT viste til og støttet. VNV mente generelt at forskriftene var tilfredsstillende. Når det gjaldt fristen for iverksetting av tiltak for eksisterende utslipp (1/1 1980) var foreningen redd for at den korte tidsfristen ville virke mot

sin hensikt idet de bedrifter det gjelder rett og slett ikke makter oppgaven. Spesielt den gjeldende økonomiske situasjon ville kunne brukes som grunnlag for mange dispensasjonssøknader. Ved å utsette fristen til 1981 evt. 1982 ville en kunne oppnå et bredere bidrag fra bedriftenes side for å løse oppgaven. Samtidig ville Statens forurensnings-tilsyn og andre berørte instanser få tid til å bygge opp det nødvendige kontrollapparat, mente NNV.

Mottakerstasjoner for avfall fra skip.

I juni 1975 nedsatte Fiskeridepartementet et utvalg til å vurdere etablering av mottakerstasjoner for avfall fra skip. Etter at Miljøverndepartementet fra 1/1 1976 overtok det administrative ansvar for arbeidet med skipsforurensninger, ble det videre arbeid med utvalgets utredning overtatt av Miljøverndepartementet.

Utvalgets innstilling ble sendt oss i januar.

Utvalget mente at oljeraffineriene og oljeterminalene har mottakerkapasitet for å dekke dagens behov for tankskip for å få levert oljeavfall ved anløp av oljeterminaler. Gruppen mener at oljeselskapene med sine særlige forutsetninger for å motta og behandle oljeholdig avfall bør være operativt og økonomisk ansvarlig for å motta oljeavfall fra de skip som laster og losses olje ved disse anlegg. Når det gjelder mottak fra andre, mener gruppen at oljeselskapenes kapasitet bør benyttes i størst mulig utstrekning mot at selskapene får dekket omkostningene dette medfører. Verkstedene har i dag avtaler med oljeselskaper og Hovedstasjon for oljevern i Horten om videresending av oljeavfallet til disse. Gruppen antar at denne ordningen bør kunne utbygges videre slik at nærmest beliggende hovedterminal/hovedstasjon mot godtgjørelse må kunne inngå avtale om å motta verkstedenes oljeavfall.

Havnene har i dag svært liten mulighet for å motta oljeavfall.

Gruppen mener det er nødvendig å opprette mottak i alle norske havner hvor skip har oljerester å kvitte seg med. Arbeidsgruppen anser den videre behandling av avfallet å være særs viktig. Men samtidig er gruppen innforstått med de store kostnader en gjenvinning av avfallet i mange tilfeller kan føre med seg. Gruppen anbefaler derfor at man i hver kommune og hver havn nøye vurderer muligheter som måtte foreligge for å anvende oljeavfallet lokalt, f. eks. i lokal industri, innen man legger opp til et kostnadskreven- de transportapparat.

Sekretariatet i forbundet innhentet synspunkter på innstillingen fra berørte kretsforeninger. Stort sett sa foreningene seg godt fornøyd med utvalgets forslag. Både Rogaland Naturvern og Vestlandske Naturvernforening kommenterte spesielt problemavfall med høy giftighetsgrad. Behandlingen av dette, mente man, var for dårlig utredet i innstillingen. Østlandske Naturvernforening nevnte spesielt avfall etter uhell under lasting og lossing. Dette spyles vanligvis til sjøs. Selv om mesteparten av dette avfallet er forholdtvis ufarlig, havner også en god del olje, plast m. v. i havnebassenget.

5.3 Støy.

Forskrifter om støy fra fritidsbåter.

I oktober sendte Statens Forurensningstilsyn ut et forslag til forskrifter om støy fra fritidsbåter.

Her foreslås bl. a. lydnivåer som utenbordsmotorer av forskjellig størrelse ikke må overskride. Alle slike motorer levert fra 1/6 1979 skal merkes med påskrift som angir motorens effekt og støynivå. Det foreslås også at ferdsel med fritidsbåt om natten skal foregå med maksimum fart av 5 knop i avstand mindre enn 300 m. fra land.

I vår uttalelse hilste vi forskriftene velkommen og sa oss i alt vesentlig enig i forslagene.

Imidlertid forbeholdt vi oss retten til å komme tilbake med ytterligere kommentarer når vi fikk anledning til å se hvorledes forskriftene fungerte i praksis. På det nåværende tidspunkt har NNV ikke forutsetninger for å avgjøre om de foreslåtte støygrensene er strenge nok.

Vi ba også SFT vurdere muligheten for strengere bestemmelser for ferdsel med fritidsbåter på dagtid der hvor ferdselen forstyrrer fastboende og rekreasjonsmennesker.

6. MOTORISERT FERDSEL OG VEIER.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. (Jfr. årsmelding 1977.)

Denne lovens ordning gir de enkelte kommuner anledning til å iverksette forskjellige, til dels sterkt sprikende bestemmelser. Forbudet mot unødig ferdsel vil derfor i ulike områder bli praktisert forskjellig og dermed mindre effektivt enn opprinnelig ment. Lovens formål står derfor i fare for å bli utvannet.

SRN påpekte dette i brev til Miljøverndepartementet i februar, hvor det ble bedt om fastsetting av bindende retningslinjer for kommunene.

SRN fryktet også at en eventuell samordning av ferdselsrestriksjoner på Statens og andre grunneieres eiendommer, kunne føre til lempning av de relativt strenge reguleringer på Statens eiendommer. SRN forutsatte derfor at en påtenkt harmonisering måtte føre til at de kommunale ferdselsforskrifter blir tilpasset dem som gjelder for Statens eiendommer og ikke omvendt.

Miljøverndepartementet svarte på henvendelsen, og i et tilsvarende uttrykte SRN misnøye med departementets respons på de spørsmål SRN hadde reist. SRN påpekte at den seneste utviklingen hadde vist et påtrengende behov for bindende retningslinjer. En kunne heller ikke se at kommunenes bruk av fullmakter hadde blitt påvirket nevneverdig av de strenge begrensninger for ferdsel på Statens grunn.

Miljøverndepartementet opplyste at det ville innhente opplysninger om kommunenes praktisering av loven. SRN lovte å komme tilbake til saken når resultatet av denne registreringer foreligger.

Dårligere kollektivtilbud.

I juni sendte Samferdselsdepartementet ut et rundskriv med pålegg om at bilrutetilbudet skulle reduseres med 4—5% i forhold til 1977. Årsaken var den generelt dårlige økonomiske situasjonen i landet, dessuten at departementet mente at rutetilbudet var for stort i forhold til behovet.

I et brev til Stortingets samferdselskomite gikk forbundet i rette med disse begrunnelser: Innskrenkninger i rutetilbudet ville resultere i at befolkningen i grisgrendte strøk ville få et enda magrere tilbud enn tidligere, i helgene kanskje ikke noe tilbud i det hele tatt. Det blir sterkt nedsatte transportmuligheter for de billøse, som i transportsammenheng allerede er en sterkt underprivilegert gruppe. Forverringen i kollektivtilbudet vil også tvinge enda flere mennesker til å anskaffe seg bil, — dette i en tid da det fra høyeste politiske hold manes til måtehold i det private forbruk. Når vi vet hvilket «overtak» bilen lett får i forhold til kollektive transportmidler når den først er anskaffet, blir konsekvensen enda mindre etterspørsel etter kollektivtjenester. Dette må imidlertid ikke tolkes dithen at transportbehovet er blitt mindre. Nye innskrenkninger i rutetilbudet vil slå følge, — man kommer inn i en ond sirkel.

NNV henstilte til komiteen om at transportsubsidiene tvertimot ble forhøyet —

slik at transportselskapene blir i stand til å øke sitt tilbud og redusere sine takster.

NNV er klar over at lave takster og høy rutefrekvens alene ikke er nok til å vri trafikken over fra privatbilen til kollektive transportmidler. Vi kom derfor også med noen forslag til andre tiltak:

1. Forbedring av korrespondansen. Altfor sjelden gis det opplysninger om eventuell korrespondanse med andre selskaper. Buss og jernbane må også koordineres på en langt bedre måte enn i dag. For at det skal skje, må forandringer av rutetider skje samtidig.
2. Bedre informasjon om rutetider og korrespondanse.
3. Overgangsbilletter for de ulike transportselskapene.
4. Radikal reduksjon i drosjetakstene.

Nye forskrifter etter Veglovens § 12.

Iflg. § 12 i vegloven av 1963, tilligger det Samferdselsdepartementet å gi forskrifter for utarbeiding og behandling av planer for riksveg og fylkesveg. Planleggingen omfatter — *vegutredning*, som er en analyse av et

— *Ømrådes behov m.h.t. vei- og transportmessig standard, og en vurdering av følgende av vegtransporttiltak.*

— *hovedplan*, som viser hovedtrekkene i de aktuelle vegutbyggingstiltak med begrunnet forslag til valg av alternativ og standard for utbyggingen.

— *detaljplan*, som viser utforming og beliggenhet av et vegprosjekt og som inneholder de regulerende bestemmelser som er nødvendige for anlegg og drift av veien.

— *byggeplan*, som er de tekniske tegninger og beskrivelser som er nødvendige for å gjennomføre et veianlegg.

I september sendte Samferdselsdepartementet ut et forslag til nye forskrifter som forbundet uttalte seg om i november. Generelt gir NNV her uttrykk for, med bakgrunn i de erfaringer vi har høstet fra konflikter i en rekke vegsaker rundt om i landet, at det eksisterer et generelt og sterkt behov for informasjon, samt aktiv medvirkning fra forskjellige interesse- og brukergrupper når det gjelder alle typer vegplaner. Almenhetens talsmenn, ofte representert gjennom forskjellige organisasjoner og mer spontant dannede interessegrupper, må tas med på råd på et så tidlig tidspunkt som mulig i planleggingsprosessen.

Den ønskede prosedyre kommer som kjent klart til uttrykk i forslaget til ny planleg-

gingslov. Naturvernforbundet finner det foreliggende forslag til forskrifter etter Veglovens § 12 forholdsvis godt i samsvar med de nevnte viktige intensjoner i planleggingslovforslaget, spesielt kommer dette til uttrykk gjennom den foreslåtte § 12 i forskriftene. I pkt. 2 i denne paragraf heter det:

«Under planlegging av det enkelte prosjekt skal vegsjefen så tidlig som mulig søke samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, organisasjoner o. a. i området som har interesser av betydning som kan bli berørt av prosjektet.»

Fergefri forbindelse mellom E6 i Akershus og E18 i Vestfold — Bru ved Drøbak og Svelvik.

Norges Naturvernforbund ble gjennom pressen i januar gjort kjent med at Samferdselsdepartementet ønsket å få utredet spørsmålet om ferjefri forbindelse mellom E6 i Akershus og E18 i Vestfold, og at departementet hadde tatt opp saken med kommunale og fylkeskommunale myndigheter, samt Vegdirektoratet.

I et brev til Samferdselsdepartementet uttrykte NNV sterk tvil om hvor påtrengende det var med en slik utredning. Forbundet går på prinsipielt grunnlag mot etablering av en hovedflyplass i Hobøl, og de stilte seg skeptisk til departementets påpekte behov for egnede utbyggingsarealer i Osloregionen. Norges Naturvernforbund anså det fjordbroprosjekt som departementet nå ville ha utredet som et ledd i en generell ekspansjonspolitikk som vi på et prinsipielt grunnlag er motstander av.

Dersom departementet likevel bestemte seg for å foreta utredningen, påpekte NNV betydningen av å få belyst de miljømessige konsekvenser fjordbroprosjektet kan få for lokalmiljøet.

7. BEFOLKNING - BEHOV - FORBRUK.

Befolkningsutviklingen i Norge.

I forbindelse med forbundets kommentar til St.meld. nr. 50 for 1974—75 — «Naturressurser og økonomisk utvikling» — kom forbundet også med synspunkter på befolkningsutviklingen.

I januar opplyste talsmenn for Statistisk Sentralbyrå at fødselstallet i Norge har sunket betydelig de siste årene. Byrået antok også at denne utviklingen ville fortsette en del år fremover.

«Ressursgruppen av 1974» (Lied-utvalget) uttalte i sin innstilling at en stabilisering av folketallet i vårt land på 4,5—4,7 millioner

syntes mulig innen år 2030—2050. Ifølge Statistisk Sentralbyrås siste beregninger, vil en befolkningstopp nås allerede rundt år 2000. Folketallet vil da være ca. 4,2 millioner.

Disse siste prognoser ble fra enkelte hold møtt med bekymring. I en uttalelse til Regjeringen i mars fant NNV det derimot positivt at den sterke befolkningsveksten etter krigen nå så ut til å flate ut.

I forbundets kommentar til St.meld. nr. 50 ga vi bl. a. uttrykk for at den beste måte å hjelpe utviklingssamfunnene til bedre livsbetingelser på, var at vi selv begrenset vårt eget forbruk — umiddelbart ved at vi sluttet med alle former for sløsing, på lengre sikt ved at vi etablerte balanse mellom forbruk og våre egne naturgitte ressurser.

I vår uttalelse pekte vi på behovet for Regjeringen til å utforme en mer aktiv befolkningspolitikk, først og fremst å få utredet spørsmålet om hvor stort Norges folketall bør være i forhold til størrelsen av våre ressurser.

Den tendens i befolkningsutviklingen vi i dag opplever, er skjedd uten bevisst påvirkning fra myndighetenes side.

Alderssammensetningen i befolkningen endrer seg over tid. I visse perioder vil det være aktuelt med tiltak for å stimulere fødselstallet, i andre perioder tiltak for å dempe det. Målet må være å oppnå en tilnærmet stabil total befolkningsmengde med en tjenlig og harmonisk alderssammensetning.

For å nå dette målet, trengs en bevisst og langsiktig politisk styring.

Norges Naturvernforbund påpekte at våre ansvarlige myndigheter måtte ta hensyn til de nye prognoser i den langtidsplanlegging som foregår på forskjellige områder, f. eks. når det gjaldt landets fremtidige kraftbehov.

C. INFORMASJON

«Alternativ Oljedebatt» fungerte i 1978 som et av forbundets viktigste utadrettede informasjonstiltak, både fordi man gjennom dette tiltaket slo et kraftig slag for den internasjonale kampanjen «Levende Hav», og fordi debatten var vel egnet til å belyse landets olje- og energipolitikk. Naturvernforbundet har i 1978 lagt spesiell vekt på å trappe opp informasjonsarbeidet overfor presse og NRK. Det er særlig forbundets

arbeid med de store vassdragssakene, Orkla og Altavassdragene, foruten det stadig løpende arbeid med prognoser og behovsanalyser for elektrisitetsforsyningen fram mot år 1985, som har lagt grunnen for Naturvernforbundets utadrettede virksomhet. Disse sakene har, til tross for negativt utfall i Stortinget når det gjelder Orkla og Alta, gitt forbundet mye god PR og kontakt med publikum, myndigheter og andre organisasjoner.

Tidsskriftet.

Forbundets tidsskrift «Norsk Natur» utkom i 1978 med 6 nummer. Årgangens samlede sidetall var 192, og det samlede opplag ca. 220 000 eks. Det ble også gjennomført en endring av formatet som fra og med årgang 1978 er 21 x 25 cm.

På bakgrunn av meningsmålingen om «Norsk Natur», gjennomført i 1977, har redaksjonen i 1978 lagt særlig vekt på stoff om klassisk naturvern, og har dessuten prøvd å stimulere medlemmene til å komme med meningsytringer i tidsskriftet. I forbindelse med den verdensomspennende kampanjen «The Seas Must Live» har det i hvert nummer vært presentert stoff med tilknytning til dette tema.

Publikasjoner.

Brosjyren «Naturen slår igjen» (svart/hvit) ble trykket i et opplag på 5000 eks. for utdeling på vår utstilling på Galleri F-15 på Jeløy. Forbundet trykket opp 45 000

eks. prinsipprogram og 35 000 eks. vedtekter i tilknytning til høstens vervekampanje. Brosjyren «Norsk Natur» — Din sak (4-farger) ble trykket opp i 40 000 eks. i samme anledning. En firefargers brosjyre «Altavassdraget må vernes» ble trykket i et begrenset antall på 1000 eks. i første rekke for utdeling til stortingsrepresentanter og pressen i forbindelse med behandlingen av Altasaken. Midlene til en slik brosjyre ble gitt fra Altavassdragets mange venner.

Av publikasjoner for salg ble trykket 9000 eks. brosjyrer «Ingen kraftkrise i Norge» (svart/hvit) og 8000 eks. Naturkalenderen 1979, som vanlig i fire farger.

Nytt opplag av plakaten «Oljeferden i Hardanger» er trykt i 2000 eks. En tresnittserie på 500 eks. over de 5 store rovdyra er levert for salg av Eivind Struksnes. I kommisjon selges boka «Den korte sannhet» utgitt på forlaget Grøndahl & Søn og boka «Etter oss» utgitt på eget forlag av den såkalte Skjeltreko-gruppa. Begge bøkene hand-

ler om Jotunheimen og utbyggingsplanene her. Også plakaten «Vann-dal-isme» av Rolf Groven ble solgt gjennom Naturvernforbundet.

Kontakt med massemedia.

I årets løp ble det sendt ut 27 pressemeldinger til landets aviser, og det ble arrangert 4 pressekonferanser. Formannen, styremedlemmer og ansatte i sekretariatet har deltatt i en rekke nyhets- og reportasjeprogrammer i NRK-radio og TV foruten at enkelte også har deltatt i spesielle programmer.

Representanter for Naturvernforbundet har også bidratt med en rekke artikler og innlegg i aviser og tidsskrift. Forbundet har på denne måten vært med på å prege den offentlige debatten — særlig om energispørsmål.

Pressekonferanse Orkla-vassdraget.

I forbindelse med Orkla-Grana-utbyggingen arrangerte NNV en pressekonferanse i Oslo den 7. april. På pressekonferansen møtte representanter fra Kvikne (Marta Nergaard) og Nerskogen (Jan Perry Lund), som redegjorde for motstanden mot utbyggingen i disse to bygdene. Fra Naturvernforbundet møtte Hans J. Engan, Karl Georg Høyer og Per Flatberg. Karl Georg Høyer, som i stor grad blir brukt som Naturvernforbundets konsulent på energispørsmål, kunne legge frem tall fra en ennå ikke offentliggjort rapport utarbeidet av det såkalte Vattenutvalget nnyttet til Finansdepartementet. Rapporten viste at man ikke har behov for den kraften Orklavassdraget ville gi. (Se forøvrig avsnittet om Orkla-saken under Naturvernsaker). Det møtte fram representanter fra 8 store aviser, NRK radio og fjernsyn.

Pressekonferanser Alta-vassdraget.

Det ble videre avholdt 2 pressekonferanser i forbindelse med Altasaken. Den ene ble holdt på Grand Hotel i Oslo den 10. oktober, der *Haakon Henriksen* og *Arne Hestvik* fra Alta møtte som representanter for «Altautvalget for bevaring av Alta-Kautokeinovassdraget». *Lyon Holten*, *Ulrik Wisløff* og *O. Møllenes* møtte fra Alta Laksefiskeinteressentskap. Ulrik Wisløff representerte også «Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeinovassdraget». *Hans J. Engan*, *Arild Økland* og *Per Flatberg* møtte fra Naturvernforbundet. Pressekonferansen hadde til hensikt å belyse de store skadene som man frykter vil følge med en utbygging av vassdraget. Lyon Holten fra Laksefiskeinteressentskapet redegjorde for en rapport utar-

beidet av lakseeksperten S. Drummond Sedgwick fra Skottland som viste at den foreslåtte utbygging sannsynligvis ville ha ødeleggende virkning på vassdraget som lakseelv. Arild Økland redegjorde for ledningsnettet og overføringsmuligheter fra Sør-Norge og Sverige. Forøvrig tegnet deltakerne fra Alta et klart bilde av den sterke motstanden lokalt mot utbyggingen.

Pressekonferansen hadde stor oppslutning fra pressen med representanter fra hele 10 aviser og flere tidsskrift samt NRK-radioen.

Den andre pressekonferansen om Alta/Kautokeinovassdraget ble avholdt i Naturvernforbundets kantine den 30. oktober der *Tore Bongo*, sekretær i «Folkeaksjonen mot utbygging av Alta/Kautokeinovassdraget» la fram et foreløpig resultat av en underskriftskampanje foretatt i Alta og Kautokeino kommuner. Naturvernforbundet ved *Hans J. Engan*, *Per Flatberg*, samt *Eivind Smith* fra forbundets Juridiske komite, redegjorde for saksbehandlingen fra 1974 og pekte på flere alvorlige feil og mangler ved denne. *Morten Werring*, formann i NNV's vassdragsvernråd, presenterte en 4-fargers brosjyre om Alta-vassdraget beregnet på pressen og stortingsrepresentantene. Også ved denne konferansen viste pressen stor interesse. (Se forøvrig avsnittet om Alta-saken under naturvernsaker).

Pressekonferanse kjernekraftinnstillingen.

Videre ble det avholdt en pressekonferanse i samarbeid med *Aksjon mot atomkraft* som hadde til hensikt å belyse Granliutvalgets rapport om kjernekraft og sikkerhet. Pressekonferansen ble avholdt på Naturvernforbundets kantine den 12. oktober. Til konferansen møtte *Karl Georg Høyer*, *Per Flatberg*, *Gunnar Brunborg* (Institutt for generell genetik, Universitetet Oslo) og *Paul Hofseth*. Hofseth representerte også mindretallet i kjernekraftutvalget. Pressekonferansen la vekt på å få fram at kjernekraftinnstillingen på en rekke punkter er mangelfull og lite tillitvekkende.

(Se forøvrig avsnittet om Granliutvalgets innstilling under punktet naturvernsaker/energi). Representanter for 11 aviser og NTB møtte fram.

Konferanser, møter m. m.

I forbindelse med stortingsbehandlingen av Orkla-utbyggingen arrangerte Norges Naturvernforbund med Natur og Ungdom, Norges Bygdeungdomslag, Noregs Ungdomslag, Økopolitisk Samarbeidsring, Kommunist-

isk Ungdom, Kristelig Folkepartis Ungdom, Norges Unge Venstre, Senterungdommens Landsforbund og Sosialistisk Ungdom et *åpent møte* i KFUM-huset i Oslo, den 23. mai. *Hans J. Engan* fra NNV holdt foredrag og presiserte her at det i Norge ikke er mangel på energi, men på energipolitikk. Han gikk sterkt ut mot utbyggingsplanene og mente at dette var den hittil styggeste regulerings sak som var fremmet, og den største planlagte jordøding vi kjenner til her i landet. Saken er at hele Orkla-utbyggingen hviler på sviktende grunnlag og uholdbare prognoser, sa han i sitt foredrag. Lærer *Marta Nergaard* fra Kvikne og gardbruker *Mikkel Myrmo* fra Nerskogen viste i sine innlegg på møtet hvilke skadevirkninger en utbygging vil få for jordbruket, husdyrbruk og naturforhold og dermed for hele bygdemiljøet.

Møtet, som var godt besøkt, ble bl. a. holdt i den hensikt å kunne påvirke stortingsrepresentantene før stortingsbehandlingen. Det var én stortingsrepresentant til stede på møtet. *Sigmund Kvaløy* var møteleder.

Alternativ Oljedebatt.

Også i 1978 så Norges Naturvernforbund det nødvendig å arrangere en alternativ oljedebatt i Stavanger som motvekt til den sterkt kommersielle og høyteknologiske oljemessen «Offshore North Sea».

Alternativ Oljedebatt som gikk av stabelen 5.—8. september ble inndelt i tre hoveddeler: presseseminar, ekskursjonen og folkemøtet. I tillegg ble det utgitt en egen konferanseavis. Ekskursjonen inngikk som en del av seminaret. Seminaret løp over tre dager i Stavanger bibliotek og tok i første rekke for seg havet som økostystem og de negative virkninger bl. a. oljevirkksomheten har på livet her. Men også emner innen økonomi og samfunn ble grundig diskutert.

Ekskursjonen gikk langs Rogalandkysten til Knut Vadla på Randøy, som eksperimenterer med dyrking og foredling av blåskjell. Rogaland Fiskarlag sto Naturvernforbundet bi under ekskursjonen, og var en ypperlig reiseleder. Mellom foredragene om havet som matprodusent serverte Knut Vadla, Jon Godal og Rogaland Fiskarlag delikatesser fra havet.

Foredrag seminarets første dag:

Hans J. Engan (NNV's energi- og oljepolitikk).

Dosent *Steinar Strøm* (Oljen og norsk økonomi).

Marinbiolog *Rob Barret* (Sjøfugldød og miljøgifter).

Rektor *Jon Godal* og marinbiolog *Tor Strømgren* (Havet som matprodusent).

Foredrag seminarets annen dag:

Havforsker *Stig Skreslet* (Havet som økosystem og produksjonsområde for økonomisk viktige fiskeslag og menneskelig aktivitet og påvirkning).

Marinbiolog *Per Kirkesæther* (Marine nasjonalparker).

Marinbiolog *Tor Strømgren* (Oljens virkninger på livet i havet).

Direktør *Ragnar Fjørtoft* (Oljeutvinningen og været).

Direktør *Rolv Marstrander* og tidligere oljeverninspektør *Ståle Eskeland* (Norsk oljevernberedskap og norske farvann).

Foredrag seminarets tredje dag:

Bonde *Kjell Vasstveit* (Oljen og jordbruket).

Knut M. Knutsen fra Sør-Norges Trålerlag (Oljen og fiskeriene).

Siv.ing. *Karl Georg Høyer* (Arbeidsplasser og oljen).

Jon Bakken fra Norsk Olje- og Petrokjemiforbund (Fagbevegelsen og sysselsettingen i oljevirkksomheten).

Helge Ole Bergesen og *Håkon Gundersen* (Oljeselskapenes virkning på norsk oljepolitikk).

Gen.sekr. *Per Flatberg* (Det Internasjonale Energibyrå og norsk olje- og energipolitikk).

Det ble også arrangert en paneldebatt tredje dag.

Panelet besto av:

Trygve Tamburstuen (AP), Torstein Tynning (H), Mons Espelid (V), Asbjørn Haugstvedt (Kr. F.) og Berge Furre (SV).

Sigvart Østrem fra NRK-Stavanger ledet paneldebatten.

Avisen.

Alternative OljeTanker het spesialavisen om olje i 1978 som i 1976. Den ble trykt i et opplag på 15 000 og ble delt ut i Stavanger og gjennom Natur og Ungdom og Naturvernforbundets egne kretsforeninger landet rundt.

Folkemøtet «Levende Hav».

Som avslutning på Naturvernforbundets oljedebatt arrangerte forbundet et folkemøte i Misjonshallen den 8. september. Programmet var i store trekk bygget opp rundt *Alf Cranner* og *Odd Børretzen*, *Totto Osvold* og *Bjørn Sand*. Sorenskriver *Bjørn Unneberg* deltok med appell fra aksjonen Fremtiden i

våre hender og forbundets styremedlem *Sigvold Rørtveit* holdt avslutningsinnlegget mens *Ragnar Frislid* viste levende hav i bilder. Det møtte fram over 800 mennesker.

Økonomi.

Det totale AOD-budsjett lå på kr. 70 000 og bidrag ble gitt fra Rogaland Fiskarlag med kr. 9 000.—, Stavanger kommune med kr. 10 000.—, Rogaland Fylke med kr. 10 000.—, Miljøverndepartementet med kr. 9 000.— og Rogaland Bondelag med kr. 1 000.—. Resten gikk over Naturvernforbundets eget budsjett.

Nordisk energiaksjon

Gjennom Natur og Ungdom og Det norske Økoteket deltok den norske miljøvernbevegelse i et felles nordisk aksjonsrettet energiprojekt. Aksjonen løp i samtlige nordiske land i uka 9.—14. oktober med et program som spente fra enkle stands, møter og store utstillinger. Norges Naturvernforbund sluttet seg til aksjonens energipolitiske plattform sammen med en rekke andre miljøvernorganisasjoner og deltok som medarrangør i enkelte delarrangementer. Særlig gjaldt dette et åpent møte om «alternativ energipolitikk» holdt i Oslo den 12. oktober. Møtet hadde *Karl Georg Høy* som hovedinnleder. Forøvrig deltok følgende i et diskusjonspanel, som også hadde til hensikt å engasjere publikum i debatten:

Storingsrepresentant *Odd Einar Dørum*.

Direktør *Arne Festervoll*, Norges Industrieforbund.

Magister *Paul Hofseth* — Universitetet i Oslo.

Gruppesekretær *Knut Nordbø*, Arbeiderpartiet.

Informasjonssjef *Børre Rognlien*, Elektrisitetsforsyningsinformasjonstjeneste.

Per Frydenberg fra NRK var leder av paneldebatten og NNV's generalsekretær *Per Flatberg* var møteleder.

Alta-demonstrasjonen.

Den 26. november, 4 dager før stortingsbehandlingen av Alta-saken, arrangerte «Folkeaksjonen mot utbygging av Alta/Kautokeinovassdraget» et demonstrasjonstog i Oslo med hovedparole «Varig vern av Alta/Kautokeino-vassdraget». Ni politiske ungdomsorganisasjoner og hovedorganisasjoner med 16 partipolitisk nøytrale organisasjoner med interesser knyttet til natur- og miljøvern og samespørsmål, støttet opp om demonstrasjonen gjennom en annonse i Dagbla-

det den 25. november og ved å spre informasjon om demonstrasjonen i de respektive organisasjoner.

Norges Naturvernforbund opererte også som Folkeaksjonens «forlengede arm» i Oslo m.h.t. den praktiske planlegging og gjennomføring av demonstrasjonen. Til tross for surt vintervær, og at datoen falt på en søndag, møtte det fram rundt 2000 mennesker til denne demonstrasjonen.

Foredrag og representasjon

I økende grad har både de ansatte i sekretariatet og forbundets landsstyremedlemmer deltatt som foredragsholdere på møter og seminarer. *Ragnhild Sundby* har representert forbundet på 10—12 forskjellige seminarer, og *Hans J. Engan* har holdt en rekke foredrag. Generalsekretæren og *Karl Georg Høy* har representert NNV på forskjellige energiseminarer arrangert av NVE og Elforsyningens Informasjonstjeneste. Foredragsvirksomhet er således en viktig del av forbundets informasjonsvirksomhet.

Utstillinger, annonseringer.

Naturvernutstilling Galleri F-15.

I samarbeid med Galleri F-15 på Jeløy ved Moss arrangerte Norges Naturvernforbund en naturvernutstilling i tiden 9.—25. juni. Gjennom galleriets direktør, *Lars Brandstrup*, mottok Naturvernforbundet en meget generøs invitasjon til å benytte galleriets mange lokaler vederlagsfritt til en slik utstilling. Utstillingen som også viste et utvalg av kunst med tilknytning til temaet, hadde som gjennomgangstema menneskets avhengighet av naturen. I tillegg var det vesentlig å få vist de farer som truer vårt livsmiljø og de mulige tiltak som synes nødvendige for å sikre en fremtidsrettet forvaltning av natur, miljø og ressurser. Barna hadde fått en bred plass på utstillingen. Elever fra Uranienborg skole i Oslo og Åttekanten skole på Hvaler deltok med store, dekorative tekstilarbeider, og en mengde enkelttegninger og tekster med naturvernmotiver var også med. Foruten billedkunsten fikk også lyrikken sin plass med dikt av *Harald Sverdrup* og *Sidsel Mørch*. *Helge Sunde*, *Ragnar Frislid*, NTB og *Widerøe Foto* leverte fotos til utstillingen.

Utstillingen ble åpnet av Naturvernforbundets formann, *Ragnhild Sundby* og Galleriets direktør *Lars Brandstrup*.

Annonser.

Forbundet har sett det nødvendig å markere seg gjennom annonsering i den grad

økonomien har tillatt det. Annonnene har vært fornet med tanke både på opplysning og verving. I forbindelse med TV-Radio-programmene «Det store samspillet» utarbeidet NNV en halv sides annonse for annonsering i Dagbladet både for å markere seg som en økologisk organisasjon og for å nå fram til dem som ønsket å arbeide videre med dette temaet. Verdens Miljøverndag, 5. juni, ble i år markert med en halv sides annonse i Arbeiderbladet. I august rykket forbundet også inn en annonse i Dagbladet for å markere avstand fra uttalelser fremmet i samme avis av Rolf Fjeldvær fra Ap. Endelig rykket forbundet inn en opplysnings- og verveannonse i Altaposten i forbindelse med behandlingen av Alta/Kautokeino-vassdraget.

Undervisning.

Undervisning — Informasjonsarbeid overfor skolene.

Informasjon om Naturvernforbundets virksomhet og tilbud om abonnement på tidsskriftet «Norsk Natur» og kjøp av materiell ble sendt alle landets 4500 skoler i begynnelsen av året. Likeledes blir det daglig sendt materiell på direkte forespørsel fra skolene. Forbundet mottar i gjennomsnitt 5 slike henvendelser pr. dag.

NNV's studievirksomhet.

Gjennom Studieforbundet natur og miljø er Norges Naturvernforbund berettiget støtte fra voksenopplæringsmidler til studievirksomhet. Forbundet har i 1978 orientert kretsforeningene om studiearbeid både på representantskapsmøtet på Jeløy og formannsmøtet på Sem i Asker. Studieaktiviteten i kretsforeningene har begynt å ta seg opp og det er særlig emnene økologi og energi det drives studiesirkelvirksomhet på.

Kontaktorgan for miljøvernundervisning.

NNV, andre organisasjoner og institusjoner har følt at skolene har behov for opplys-

ninger og konkret materiell om naturvern til bruk i undervisningen. Videre har en rekke organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner følt behov for en etablering av et kontaktorgan for miljøvernundervisningen i Norge, både for å bli holdt løpende orientert om situasjonen nasjonalt og internasjonalt og for å kunne gi impulser tilbake til de enkelte skoleslag og lærere som er interessert i emnet. Norges Naturvernforbund tok derfor initiativet til å innkalle til et møte på Lillehammer i dagene 1.-2. desember mellom representanter fra Kirke- og undervisningsdepartementet, Grunnskolerådet v/Miljølæreprosjektet, Miljøverndepartementet, ulike skoleslag, organisasjoner med tilknytning til miljøvern og enkeltpersoner med tilknytning til skoleverket og naturverninteresser, for her å drøfte muligheten for etablering av et kontaktorgan for miljøvernundervisningen i Norge, evt. muligheten for etablering av et informasjonssenter for miljøvernundervisning. Møtet munnet ut i at representanter fra Kirke- og Undervisningsdepartementet, Miljøverndepartementet, lærerutdanningen, grunnskolen, videregående skole, Norges Naturvernforbund og *Knut Bryn*, som var den opprinnelige forslagsstiller, skulle arbeide videre med dette spørsmålet og legge fram forslag til organisering av et slikt organ til et nytt stormøte.

Salgsvirksomheten.

Det er nær forbindelse mellom forbundets informasjonsvirksomhet og dets salgsavdeling. Salgsartiklene styrker forbundets økonomi samtidig som de sprer informasjon om naturvern.

Naturvernkalenderen, som redaktør Ragnar Frislid har ansvaret for, ble i 1978 produsert i 8000 eksemplarer. I løpet av året viste salget av en rekke artikler og publikasjoner en jevn nedgang slik at salgsinntektene ble en del lavere enn forutsatt.

orbundet:

vil ha klarlagt:
/Es prognoser
idig for høye
livet i havet
Styremøte i Naturvernforbundet:
Rettsak
i Alta blir vurdert

D. NORGES NATURVERNFORBUND

PR. 31.12. 1978

Oversikt over kretsforeningene.

(I parentes er anført det antall representantskapsmedlemmer som medlemstallet gir de enkelte foreningene rett til.)

Natur og Ungdom

Stenergt. 16, Oslo 1.

Leder: Trond Amundsen, Oslo. (4)

Østlandske Naturvernforening

Akersgt. 63, postboks 8268, Hammersborg Oslo 1.

Formann: Jens Gram, Oslo.

Sekretær: Morten Aspaas, Oslo. (5)

Landskapsvernet i Østfold.

Formann: Arild Ådnem, Vesterøy.

Sekretær: Thorger Henriksen, 1600 Fredrikstad. (2)

Buskerud Natur- og Miljøvernforening

Postboks 136, 3501 Hønefoss.

Formann: Torbjørn Paule, Hønefoss.

Sekretær: Leif Knivstøen, Hokksund. (2)

Hedmark Naturvern

Adr. formannen: Toralf B. Metveit, Kongsvinger.

Sekretær: Ruth B. Viggen. (2)

Oppland Naturvern

Postboks 454, 2601 Lillehammer.

Formann: Edle Høystad, Lillehammer.

Sekretær: Fredrik Heitkøtter, Hunder. (3)

Vestfold Naturvern

Postboks 319, 3251 Larvik.

Formann: Arne O. Askland, Larvik.

Sekretær: Maryon Archer, Larvik. (3)

Telemark Natur- og Miljøvern

Postboks 1077, Gimsøy, 3701 Skien.

Formann: Audun Moksnes, Bø.

Sekretær: Ester K. Rønneid, Porsgrunn. (2)

Aust-Agder Naturvern

Formann: Torbjørn Mykland, Aust-Agder Vegkontor, Grunnseksjonen, Kirkebakken 6, 4800 Arendal.

Sekretær: Gunnar Dag Tørå, Arendal. (2)

Vest-Agder Naturvern

v/sekretæren: Ingvar Fossdal, postboks 13, 4645 Nodeland.

Formann: Arne Kr. Bragdø, Kr.sand S.

Sekretær: Ingvar Fossdal, Nodeland. (2)

Rogaland Naturvern

Postboks 441, 4001 Stavanger.

Formann: Leif O. Larsen, Stavanger. (3)

Vestlandske Naturvernforening

Jacobsfjorden, Bryggen, boks 1201, 5001 Bergen.

Formann: Rezi Faye, Fjøsanger.

Sekretær: Haldis Sterner, Landås. (3)

Sogn og Fjordane Naturvern

Formann: Knut Mork,

6890 Oppstryn. (2)

Møre og Romsdal Naturvern

Formann: Iver Otto Gjelstenli, Aukra-
veien 8, 6400 Molde.

Sekretær: Bjørn Magne Øverås,
Molde. (3)

Sør-Trøndelag Naturvern

Vitenskapsselskapets Museum, Sverres-
gt. 1, 7000 Trondheim.

Formann: Kjetil Bevanger, Trondheim.
Sekretær: Ola Huke, Ler. (3)

Nord-Trøndelag Naturvern

Formann: Svein E. Ringen,
7710 Sparbu.

Sekretær: Jens A. Andersen, Bangsund (2)

Nordland Naturvernforening

Postboks 250, 8001 Bodø.

Formann: Nils Gullestad, Bodø.

Sekretær: Merete Holm, Bodø. (2)

Troms Naturvern

Boks 48, 9210 Andselv.

Formann: Nils O. Kaasen, Andselv.

Sekretær: Sigbjørn Spjelkavik,
Tromsø. (2)

Finnmark Naturvern

9900 Kirkenes.

Formann: Roy Carlsen, Kirkenes. (2)

Faste komiteer.

Juridisk komite:

Ragnar Vik, formann

Eva Funder Fleischer

Carl August Fleischer

Eivind Smith

Generalsekretæren.

Redaksjonskomiteen:

Bredo Berntsen

Hans A. Støen

Trond A. Svensson

Ragnar Vik

Espen Wæhle

Generalsekretæren

Redaktøren.

Skolekomiteen:

Erik Arnkværn

Sissel Døbson

Ivar Moen

Ola Nesland

Informasjonssekretæren.

Vedtektskomiteen:

Erik Schilbred

Ragnar Vik

Ole Chr. Wærenskjold

Organisasjonssekretæren.

Midlertidige utvalg.

Aksjon Rovfugl — styringsgruppe.

Kjell S. Gulbrandsen

Tore Hansen

Tore Killingland

Magne Middtun

Wilhelm Thilesen.

A.O.D.-78 utvalget:

Trond Amundsen

Rolv Egelandsdal

Tore Killingland

Kåre Kopreitan

Lisbeth Rønningsbakk

Erik Thoring

Tor Egil Aanestad

Sekretariatet v/informasjonsavdelingen.

Femundutvalget:

Ragnar Vik, formann

Olav Skulberg

Thore Svingen.

Folkehøgskole i naturfag — interimstyre.

Oddlaug Brunvoll, formann.

Gerd Holby

Øystein Ringaker.

Trafikkutvalg:

Jan Utserud-Hansen, formann

Njål Arge

Hjalmar Hegge

Sigurd Solberg.

Utvalg for utredning av kraftkrevende industriens fremtid i Norge.

Dag Poleszynski

Jan Erik Guettler

Jon Gulowsen

Helge Hveem.

Vassdragsvernrådet:

Morten Werring (formann)

Olav Benestad

Jan Borring

Oscar Thams Breien

Jens Bugge

Lars Eie

Richard Furuholmen

Karl Georg Høyér

Oddvar Irvold

Vidar Lillebø

Bjørg Andersen Lund

Johan Marstrander

Cornelius Schilbred
Svein Solhjell
Arild Økland
Øystein Dähle

Utvalg for vern av marine biotoper
Tor J. Samuelsen, formann
Per Johannessen
John B. L. Matthew
F. Wiborg
Johan F. Willgohs
Nils Øritsland
Per Kirkesæther, sekretær.

Samarbeid med andre organisasjoner

Føderasjon til fremme av europeiske natur- og nasjonalparker.
Magne Midttun.

Hold Skjærgården Ren.
Rådet: Tore Killingland.
Styret: Erik Thoring.
Varaformann til *Hold Skjærgården Ren's Råd*, Sylvi Struksnes.

I.U.C.N.
Den 14. generalforsamlingen:
Bredo Berntsen.
Njardarheimutvalget.
Aasmund Tveiten.

Opplysningsutvalget om IEA.
Generalsekretæren.

Samarbeidsutvalget for laksesaker.
Thor Midteng.

Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN. Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening og Norges Naturvernforbund).
Formann og generalsekretær.

Studieforbundet Natur og Miljø.
Informasjonssekretæren.

Representasjon i andre organisasjoner, råd, komiteer m. v.

Det Norske Skogselskap — landsmøtet.
Nils Borchgrevink.
Vararepr. Jens Gram.

Forbrukerrådet — landsmøtet.
Per Flatberg.

Natur og Ungdom — landsstyret.
Knut Are Tvedt.
Vararepr. Organisasjonssekretæren.

Nordisk Oljeskyddsunion.
Roar Sæther.

Norsk Samband for De Forente Nasjoner.

Norsk Skogbruksmuseum —
Representantskapet.
Magne Midttun
Thor Midteng.

World Wildlife Fund/Norge —
Representantskapet.
Hans J. Engan.
Vararepr. til representantskapsmøtet 1978:
Magne Midttun.

Kontaktorgan for miljøvernundervisning —
Forberedende komité.
Kåre Kopreitan.

Medlemmer av offentlige råd m. v. oppnevnt etter innstilling fra NNV:

Det meteorologiske Råd.
Oddlaug Brunvoll
Vararepr. Thor Midteng.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.
Ragnhild Sundby.

Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd, råd for forskning for samfunnsplanlegging.
Marta Nergaard.

Oljevernrådet.
Honoriam Hamre.
Vararepr. Ragnar Vik.

Polarrådet.
Hans J. Engan
Vararepr. Ragnar Frislid.

Produktkontrollrådet.
Per Flatberg
Vararepr. Ragnhild Sundby.

Landsstyrets sammensetning etter representantskapsmøtet 1978.

(Tallene i parentes angir det år vedkommende er på valg).

Hans J. Engan, Tynset, formann (1981)
Ragnhild Sundby, Ås, v.form. (1980)
Gerd Holby, Bodø (1980)
Sigvall Rørtveit, Skien (1980)
Geir Haatveit, Lunde i Telemark (1980)
Roy Carlsen, Kirkenes (1979)
Nils O. Kaasen, Andselv (1979)
Jens. J. Andersen, Bangsund (1979)

Ivar Moen, Oslo (1979)
Kåre Kopreitan, Trondheim (1981)
Jon Ekrann, Oppdal (1981)
Tor Egil Aanestad, Bryne (1980)
Tore Killingland, Oslo (1980)
Bredo Berntsen, Oslo (1981)
Øyvind Stenvold, Målselv (1981)
Inger Lise Skarstein, Bergen (1979)
Asbjørn Simonsen, Stavanger (1979)

Styreutvalget:

Hans J. Engan
Ragnhild Sundby
Bredo Berntsen.

Valgkomite:

Oddlaug Brunvoll, Bodø.
John Tvedt, Lillehammer.
Arild Ådnem, Hvaler.

Sekretariatet pr. 31. desember 1978

Generalsekretær Per Flatberg
Redaktør Ragnar Frislid
Fullmektig Sissel Lerstad
Konsulent Thor Midteng
Konsulent Magne Midttun
Fullmektig Liv Mile
Fullmektig Rita Risnes
Fullmektig Marit Skedsmo
Informasjonssekretær Sylvi Struksnes
Kontorsjef Roar Sæther
Organisasjonssekretær Per Valset.

På engasjement:

Per Kirksæther.

Sivile tjenestepliktige:

Karl Otto Auk (fra 24/11 1977)
Leif Knivestøen (fra 1/6 1978)

Trykt i Nittedal Boktrykkeri på

RE 60 resirkulert papir, 80 g fra

Als Sunland-Eker Papirfabrikker

N 300 DRAMMEN POSTBOKS 129 3.F. 011 83 2540 TELEF 0540 1113 TILBEN N